

rAntGroen

België - Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter
 en coörd. Beleidswerkgroep
 03/455 22 12 - 0477/33 23 30
hugo.waeterschoot@scarlet.be
 Erlend Hansen, secretaris
 03/457 46 99- erlend.hansen@skynet.be
 Guido Callaerts, penningmeester, coörd.
 ledenadministratie en behaagactie
 Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
 0468/12 33 36-callaertsguido@telenet.be
 Rudi Leemans,
 conservator Groen Neerland
 03/828 43 16-rudolf.leemans@telenet.be
 Tuur Wuyts, contactpunt Fort 7
 contact.fort7@zuidrand.be
 03/449 99 11- 0474/55 25 75
arthurwuyts@telenet.be
 Bob Gabriels, webmaster
bob.gabriels@telenet.be
 Lucy de Nave, bestuurslid
 03/237 99 52-lucy.denave@antwerpen.be
 Nicole Boussemaere, bestuurslid
 013/30 85 47
nicole.boussemaere@gmail.com
 Maggy Troffaes, bestuurslid
 03/827 83 60-maggy.troffaes@skynet.be
 Floris Van Volsem, bestuurslid
 03/455 23 05 -mariannejmm@gmail.com
 Els Wynants, bestuurslid
 0497/42 74 29-wynantsels@gmail.com
 Stany Marichal, bestuurslid
 0478/56 45 84
stanislas.marichal@telenet.be

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
 Guido Van Boeckel
 03/455 01 27-redactie@zuidrand.be

Verslagen te zenden naar:
 Tuur Wuyts
 Mestdaghplein 15/4, 2610 Wilrijk
 03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
 Gilbert Van Ael
 03/827 05 10-gilbert.van.ael@telenet.be
 Veerle De Saedeleer,
vee_saddler@yahoo.co.uk

Verdeling: Guido Callaerts
 contactgegevens: zie bestuursleden

Contact voor geleide wandelingen
 in Fort 7:
 Natuur: Tuur Wuyts
 03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be
 Monument: Philippe Vanhove
 03/825 02 43-philippevanhove@telenet.be

in Groen Neerland:
 Rudi Leemans - 03/828 43 16
Groen.Neerland@zuidrand.be

De Lente... en het kriebelt: genieten en hunkeren naar MEER !

Wanneer deze rAntGroen in je bus valt is het volop lente en kan je mogelijk reeds genieten van de ochtendlijke vogelzang, de voorjaarsbloei, de paddentrek en de eerste zoemende wilde bijtjes. De natuur laat zich niet temmen al zorgt de opwarming van onze aarde er wel voor dat het lenteseizoen nu gemiddeld genomen zo een tweetal weken vroeger valt, vernam ik recentelijk op een Europees congres.

Maar ook in de afdeling is het lente... De beheeractiviteiten op Fort 7 en Groen Neerland, kundig geleid door Tuur en Rudi, mogen dan wel even op een lager pitje staan tot de zomer er aan komt, de natuur in beide gebieden ontpopt zich in al zijn vormen.

Er daar passen we onze kalender natuurlijk meteen aan aan... Veel buitenactiviteiten op het Fort en in de omgevende gebieden maar ook wat verder weg, zoals de voorjaarsknaller naar de Hermetonvallei bijvoorbeeld (zeker niet te missen).

Wanneer ik deze intro schreef in februari voelde ik al de eerste lentekriebels... Te Hove werden er een 30 tal knotwilgen geknot om honderden wilgentenen te verzamelen om wilgenhutten en wilgentunnels mee te maken in de plaatselijke kleuterschool. Natuurpunters, ouders en leerkrachten zwoegden terwijl de ogen van de kleuters begonnen te blinken als karbonkels naarmate het wilgenvechtwerk vorderde... Je zag de lenteglinstering zo schitteren in hun ogen. En vandaag... nestkasten en bijenkasten maken op het Fort. Met meer dan 40 waren we, de helpt jeugd die vlijtig zelf knutselde en vader en moeder mee natuurhuisjes lieten ineentimmeren, de ene wat handiger dan de andere. En opnieuw zag je ondanks de koude wind, glunderende gezichten genieten van de eerste lentezon, hunkerend naar meer.

Genieten en hunkeren naar MEER... dat is precies de lente- en zomerdroom van onze afdeling dit jaar. MEER... we gingen van ongeveer een 1450 naar 1700 leden, gesteund door onze actieve (en activistische) houding in dossiers als het Ferrarisbos te Wirijk waar we moeten optornen tegen "Essers" en vast en zeker ook door onze aankoopprojecten. Het regent (of beter "het straalt") aankoop aanbiedingen om op in te gaan maar de centen nopen tot voorzichtigheid. In ieder geval doen we er ons uiterste best voor om maximaal echte natuurwaarden aan te kopen. Dit jaar met het Uilenbos voorop, waarbij we volop steun krijgen van het landschapspark Zuidrand en de gemeente Hove.

Maar het is ook lente op het gebied van natuurbeheer! In december sloten we een principsoveréénkomst met Hove om mee Frijthout te beheren na de inrichting (zie artikel verder in dit blad) en ook te Edegem staan we klaar om een belangrijke overeenkomst te tekenen voor een aantal kleinere gebieden die echter een belangrijke natuurwaarde betekenen voor onze amfibieën! Hiervan kunnen we alleen maar prachtig GENIETEN !

En van GENIETEN gesproken! MEER natuurbehoudswerk maar gelukkig ook meer geïnteresseerden! Verscheidene leden en andere geïnteresseerden hebben na onze oproep in de vorige rAntGroen laten weten mee te willen werken aan natuurbeheer in eigen streek en ondertussen hebben we deze mensen bijeengebracht om samen plannen en afspraken te maken. Je kan natuurlijk nog aansluiten, heel graag zelfs... Heb je op zaterdagmorgen afen toe een uurtje vrij in de loop van het jaar... Wil je gratis fitnesssen op je eigen tempo (door het uitvoeren van beheerwerken) en leer je graag gelijkgestemde mensen kennen... geef dan gerust een seintje (voor Wilrijk: arthurwuyts@telenet.be of Rudolf: leemans@telenet.be; voor Edegem: krisv@skynet.be; voor Hove: hugo.waeterschoot@scarlet.be).

Ik kan je verzekeren... eens je hiervan hebt genoten, kriebelt het en hunker je naar meer... juist zoals naar de Lente.

Natuurvriendelijke groet,

Hugo Waeterschoot, voorzitter

Omslagfoto: Buizerd © Raymond Suls

Foto's p.2: boven: Velduil © Raymond Suls- onder: Kievit © Rudy Vansevenant

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- kostendelend vervoer (7 eurocent/km)
wordt op de afspraakplaats georganiseerd

- kindvriendelijke tocht

- inschrijven/aanmelden noodzakelijk

- in samenwerking met vogelwerkgroep Ardea

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Zondag 3 april - 14.00 u.

Natuurwandeling op Fort 7

Daar is ze dan, de langverwachte lente en hoewel we nog aprilse toestanden kunnen verwachten gaan in deze periode ook de eerste planten uitlopen. Samen gaan we op zoek naar de prachtige voorjaarsbloeiers zoals Gulden sleutelbloem, Daslook en Hondsdraf die genieten van de eerste zonnestralen onder een nog vrijwel kaal bladerdek. Vogels zoals Winterkoning, Tjiftjaf, Roodborst en Zwartkop laten zich in deze periode duidelijk horen.

Afspraak: 14.00 uur, aan de ingang van Fort 7 Legerstraat 40 (schuin tegenover nr. 75) te 2610 Wilrijk Antwerpen. Let

op het spandoek van Natuurpunt aan de ingang. Einde van de wandeling voorzien rond 17.00 u.

Mee te brengen: stevig schoeisel of laarzen (we wandelen op aarde en in 't gras), eventueel regenkleedij en verder je verrekijker, fototoestel en loepje.

Leiding en gidsen:

Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48
(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)
Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Zaterdag 9 april - 14.00 u.

Struisbeekvallei

Een wandeling van 6 km door de groene Antwerpse stadsrand, langs de Struisbeek, door plantsoenen en parken, langs de Fort6 gracht, doorheen het natuureservaat Groen Neerland, langs weilanden, ...

De natuurgebieden variëren van piepjong - Groen Neerland - tot eeuwenoud - het Ferrarisbosrelict Mariënborgh.

Afspraak: om 14.00 u. aan parking van Mariënborgh, ongeveer waar de Doornstraat de Struisbeek kruist.

Terug aan de parking rond 16.30 u.

Meebrengen: stevig schoeisel (laarzen gewenst bij regenweer), verrekijker, schrijfgierief (voor de verslaggever).

Gids en leiding: Rudi Leemans - 0477/69 23 50

Zondag 10 april - 9.30 u.

Mariene excursie naar de Oosterschelde

Op ongeveer 90 km van Antwerpen ligt Sas-van-Goes aan de ingang van het oude kanaaltje naar Goes. Deze plek is heel erg bekend bij duikers als zijnde de mooiste van de Oosterschelde voor allerhande mariene flora en fauna. Wij blijven natuurlijk wel boven water! Vandaag kan je kennismaken met roodwieren, meer dan een meter grote bruinwieren, verschillende soorten sponzen en zakpijpen, strandvlooiën, misschien wel een naaktslak of een fossiele keverslak of een zeeëgeltje. Kortom voor velen waarschijnlijk eerder een verbazingstocht à la daar heb ik nu nog nooit van gehoord! Samen volgen we het afgaande getij over dijkbrekers, strand en keien tot het allerlaagste waterpunt! Vermits gisteren de maan, de zon en ook nog enkele andere hemellichamen op één lijn stonden, 'trekken' die het laagwater extra laag (-164 cm NAP) maar ook het hoogwater extra hoog. Als we dan nog een hogedrukgebied zouden hebben kunnen we ons mogelijk wel aan een echt spectaculair laagwater (lees veel meer mariene flora en fauna) verwachten. Het is springtij-laagwater

om 12.25 u. wat het ietwat gekke vertrekkuur verklaart. We rijden er in een uurtje naar toe en geven je de kans een snackje te eten want we picknicken pas terug na de excursie rond 13.30 u. op het strand buiten (behalve als het echt regent). Nadien kan je wel even binnen iets drinken als het koud zou zijn. De plaatselijke cafés laten immers het nuttigen van een picknick niet meer toe. Hoeft het nog een betoog dat dit een kindvriendelijke verrassende tocht wordt?

Afspraak: om 9.30 u. op de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer aangemoedigd).

Meenemen: laarzen (hoe hoger hoe beter) en reservekousen... indien je verrast zou zijn door een golfje, een glazen potje met deksel (om algen en diertjes in het water te bekijken). Picknick. Een muts, een winddichte jekker en handschoenen kunnen wonderen doen als het wat winderig zou zijn.

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot - 0477/33 23 30
hugo.waeterschoot@scarlet.be

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 20 euro. Studenten betalen 18 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10 % van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25 % van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25 %.

Zaterdag 16 april - 15.00 u. Broedvogeltelling Blauwe reigers in het Schoonselhof

Vogelwerkgroep ARDEA telt al drie jaar het aantal broedparen van haar boegbeeld in het Schoonselhof.

Omdat de blauwe reigerkolonie in een moeilijk toegankelijk parkbos is gelegen wisten tot voor kort slechts enkele ingewijden van haar bestaan af.

In het verwilderd bos achter de kasteelvijver nestelen de reigers er vooral op de kruinen van grove dennen. Bewoonde reiger-nesten zijn in april te herkennen aan de aanwezigheid van de volwassen vogels op het nest of verse uitwerpselen, eierschalen en braakballen onder de nestbomen.

Deze bomen werden gemerkt met een cijfer en een stip per bewoond nest waardoor we de gegevens gerichter kunnen opvolgen. We hielden vorig jaar rekening met een mogelijke terugval omwille van boomkappingen voor de aanleg van een voetpad maar die vrees bleek gelukkig ongegrond. Er is ons trouwens toegezegd dat het toekomstige voetpad zal gesloten worden tijdens het broedseizoen. We telden in 2015 zeker 37 bezette nesten wat een toename was met 6 broedparen tegenover 2014. Hoe het dit jaar met de reigerkolonie vergaat kan je zelf vaststellen op deze teldag.

Vermits we het aantal deelnemers, wegens mogelijke verstoring, beperken is aanmelden nodig. Bij slecht weer wordt de telling verplaatst naar een latere datum.

Wie wil deelnemen geeft vooraf een seintje met opgave van telefoonnummer aan Luc Van Schoor, luc.vanschoor@scarlet.be of 0494/33 63 09.

Afspraak: om 15.00 u. aan de zijingang van het Schoonselhof, hoek Legerstraat/Koornbloemstraat te Wilrijk.

Meebrengen: een stevige lange broek (bramen) en wandelschoenen of laarzen zijn aangeraden.

Zondag 17 april - 13.30 u. Lentewandeling in het Vrieselhof

Vandaag gaan we op ontdekkingsstocht naar het Provinciaal Groendomein Vrieselhof in Ranst.

In dit domein werden veel streekeigen bomen en struiken zoals Zomereik, els, spork, lijsterbes, es en wilgensoorten aangeplant ter bevordering van de diversiteit. De prachtige oude beuken en eiken die het gebied rijk is oefenen een grote aantrekkingskracht uit op verschillende spechtensoorten die hier graag broeden. Ook eekhoorns, Vossen, Bunzings, Steenmarters en reëen voelen zich hier thuis.

Afspraak: vertrek om 13.30 u. aan de Bist te Wilrijk. Wie rechtstreeks komt wordt verwacht om 14.00 u. aan het terras van De Remise, Schildesteeweg 95, 2520 Ranst. Het einde van de wandeling is voorzien rond 17.00 u.

Mee te brengen: stevig schoeisel, eventueel regenkleedij en verder je verrekijker, fototoestel en loepje.

Leiding/gidsen: Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48
(GSM nummer enkel op de dag zelf bereikbaar)
Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Zaterdag 23 april Start broedvogelmonitoring in Groen Neerland

Eerste van drie excursies om de broedvogels van dit nieuwe Wilrijkse natuurgebied voor het eerst in kaart te brengen. De andere twee data zijn: zaterdagen 7 mei en 28 mei. Er wordt gewandeld vanaf zonsopgang tot diep in de voormiddag. Medewerking en hulp is welkom, maar deelname is beperkt tot een klein team om verstoring te beperken en om aandachtig te

kunnen luisteren. Aanmelden op voorhand is dus verplicht, via e-mail aan Luc. Afspraakplaats en -uur wordt aan de deelnemers meegegeven en vermeld op de blog.

Leiding: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09
luc.vanschoor@scarlet.be

Zondag 24 april - 10.00 u.

Erfgoeddag - Monumentenwandeling op Fort 7

Onze historische gidsen nemen jullie mee op stap doorheen de geschiedenis van België en vertellen over de cruciale militaire rol van Antwerpen in de eerste jaren van de Belgische onafhankelijkheid.

We bezoeken het monument "Fort 7" en ontdekken het wat, het hoe en het waarom van het Fort.

Geen saaie geschiedenisles maar een boeiend reisverhaal - van Napoleon tot Majoor Metzger.

Gewapend met een zaklamp, stevige schoenen, een warme trui nemen we jullie mee in wat ooit de trots van België was....

Wie durft het aan ?

Meebrengen: stevig schoeisel en zaklamp

Leiding: Philippe Vanhove

Gidsen: historische gidsenploeg

Zondag 24 april

Le Marais D'Harchies en omgeving (Henegouwen)

Waalse klassieker n°1

Wie af en toe de website Waarnemingen.be volgt en zo op de hoogte blijft van o.a. de vogels die in ons land worden waargenomen, kan niet anders dan regelmatig de naam van het Henegouwse natuurgebied Le Marais d'Harchies te hebben opgemerkt. Dit waterrijk en heel bijzonder gebied, tot stand gekomen op de 'terrils' van de steenkoolmijnen, is misschien wel het beste vogelgebied van Wallonië, en telt naast tal van zang- en watervogels ook een aalscholverkolonie en enkele

reigerachtigen (waaronder de Koereiger) onder haar broedvogels. Ook in de herfst en in de winter is het een belangrijk rustgebied voor heel veel watervogels (o.a. eenden, zwanen en zaagbekken). Het is dan tevens een toevluchtsoord voor vogels die in het nabije Frankrijk door de jacht worden bedreigd.

Omdat in deze periode van het jaar de natuur er zo mooi is en de broedvogels er volop actief zijn, trekt ARDEA voor een volle dag naar dit gebied en haar directe omgeving. Er wordt stevig gewandeld (zeker een tocht van 5 à 7 km) maar er is ook tijd om vanuit de kijkhutten te genieten van het landschap en de vogels. In de namiddag trekken we naar één van de vele natuurgebieden in de buurt. Deze excursie is zo de eerste in een reeks 'Waalse klassiekers' die ons wat dichterbij de natuur van onze zuiderburen brengt. Stip de datum alvast met een vette bol aan in je agenda en oefen al je franstalige vogelkennis, zodat je deze kennismaking zeker niet mist!

Afspraak: 't Spant, Boomssteenweg 333, Wilrijk. Vertrek om 7.30 u., einde om 19.00 uur op dezelfde plaats.

Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km.

Meebrengen: laarzen of wandelschoenen, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids en lunchpakket.

Leiding: Joris Van Reusel, Marnix Lefranc,

Gids: Walter Van Spaendonk

Aanmelden gewenst voor 20 april via ardea@hobokensepolder.be of bel Joris via 0486/83 62 34.

foto: Joris Van Reusel

Zaterdag 30 april - 8.15 u.

Ardennenwandeling en voorjaarsflora in de Hermetonvallei

De tongen stonden niet stil nadat we de Hermetonvallei een eerste keer bezochten in 2014. Dit is uniek, nergens zulk een variatie aan voorjaarsflora gezien in de Ardennen. De Hermeton is de eerste Belgische bijrivier van de Maas vanaf Givet en is in totaal maar een 25 km lang. Bij het dorp Hermeton-sur-Meuse mondt hij uit in de Maas. Hij voert kalkrijk water aan wat garant staat voor een uitbundige voorjaarsflora, steile val-

leien en mooie landschappen. Velden vol Gele anemoon (foto) bijvoorbeeld; je zou zowaar denken dat het boterbloemen waren. We volgen een wandelpad langs de rivier, op en neergaand, de ene keer rotsig, de andere keer wat modderiger. Dit is de streek waar de Wilde zwijnen en Bevers zich best thuis voelen, maar ook de Waterspreeuw en de Zwarte ooievaar. De vallei is pas een 20 jaar geleden ontsloten voor wandelaars,

waardoor het landschap voor velen onbekend zal zijn. We dalen wel de ganse dag. Toch is het wel een stevige wandeling (12 km) met wat op en neer... maar we nemen er rustig onze tijd voor. Deze dag wordt vast een ware verrassing voor velen; daar mag je zeker van zijn. Op één plaats doorwaden we de rivier, of kan je alternatief even bergop rond. Waterpantoffels zijn hierbij handig, zeker als het wat meer geregend heeft en je je krachten wat wil sparen. Laat je absoluut niet afschrikken, iedereen die de afstand aankan zal één van de allermooiste Ardennenwandelingen meemaken vandaag. En voor de kostprijs moet je het niet laten € 20 voor een ganse dag supernatuur (€ 18 voor studenten, maximum € 60 voor families met kinderen).

Het is wel even rijden tot aan de Hermeton en we vertrekken op een andere plaats dan we aankomen. We besloten daarom om er een bustocht van te maken. We vertrekken om 8.15 u. aan de Bist te Wilrijk. De wandeling ter plaatse eindigt omstreeks 17.00 u. We lessen even de dorst in Hastière en rijden dan terug huiswaarts waar we vermoedelijk rond 19.45 u. aankomen. De wandeling gaat uitzonderlijk op zaterdag door om de typische zondagfiles vanuit de Ardennen te vermijden. We zorgen er in ieder geval voor dat mensen die 's morgens met het openbaar vervoer komen, 's avonds thuis worden afgezet.

Afspraak: De Bist te Wilrijk om 8.15 u. Opgepast: je moet de wagen wat verder parkeren aangezien er zaterdags niet "lang geparkeerd" mag worden op het plein.

Inschrijven: door storting op rekening n° BE02 9799 7675

4740 van Natuurpunt Zuidrand voor 20 april met vermelding van "Hermeton, namen deelnemers en telefoonnummer".

Je mag ook een bevestigingsmail sturen aan Guido Callaerts callaertsguido@telenet.be.

Meebrengen: goede wandelschoenen (laarzen indien het veel geregend zou hebben). Eventueel waterpantoffels. Picknick inclusief drank voor 's middags.

Leiding en gidsen: Hugo Waeterschoot - 0477/33 23 30

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Raoul Hendrickx

Donderdag 5 mei - 13.00 u.

Verkenning van de Bruinbeekvallei in Bonheiden

De vallei van de Bruine Beek in Bonheiden wordt officieel aangeduid als een erfgoedlandschap. Het bevat indrukwekkende relictten: oude Mariabeelden, beuken- en knoteikendreven, beuken-eikenbossen, oude poelen, broekbossen, de Ferrarisbossen, oude hoeven en kastelen, indrukwekkende fauna en flora... Dit prachtige landschap getuigt van een leven zoals het vele jaren geleden was. Sonja en Jean-Marie zullen ons dit landschap graag laten beleven op Hemelvaartsdag.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 13.00 u. (kostendelend vervoer).

Einde ter plaatse omstreeks 16.30 u.

Je kunt rechtstreeks naar het gebied gaan. Afspraak om 14.00 u. op de parking van de Waversebaan (ter hoogte van de Grote Doelstraat) te 2820 Bonheiden.

Gidsen: Jean - Marie en Sonja Vanhove

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 of 0485/71 73 48

(GSM is enkel op de dag zelf bereikbaar)

lucy.denave@antwerpen.be

Zondag 8 mei - 12.30 u.

Er groeit iets in Meise!

Deze middag nemen we je graag mee naar de Plantentuin in Meise. Het is één van de grootste plantentuinen in de wereld. Het domein, 92 hectare groot, bevat landerijen van het kasteel van Meise en het kasteel van Bouchout, een vroegere burcht van het huis Arenberg. De levende planten, maar liefst 18000 soorten zijn ondergebracht in het plantenpaleis, een kassencomplex met dertien toegankelijke broeikassen.

Eerst starten we met een mooie wandeling in de prachtige tuin en daarna gaan we het kassencomplex bezoeken.

Afspraak: om 12.30 u. aan de Bist te Wilrijk.

We rijden met verschillende auto's (kostendelend vervoer) naar de Nieuwelaan 38,1860 Meise

Einde rond 17.30 u.

Meebrengen: fototoestel, geld voor drankje en toegangsticket.

Gids & leiding: Eva Suls - 0473/26 75 28 - eva.suls@telenet.be

Prijzen:

op vertoon van je Natuurpunt lidkaart krijg je 50% korting op je toegangsticket. Maximum 2 volwassenen per lidkaart. € 3,5

Woensdag 11 mei - 19.30 u.

Varens herkennen in het veld

Einde februari organiseerden we een theoretische les en vanavond duiken we in de praktijk.

Fort 7 is redelijk rijk aan varensorten door zijn gevarieerde ondergrond die zowel zure als kalkrijke bodems omvat. Bovendien zijn er de muren van de gebouwen die op vele plaatsen voldoende verweerd zijn om varens kansen te geven. Verwacht je natuurlijk niet aan erg zeldzame soorten daarvoor nodigen we je uit op de Hermeton excursie op 30 april. Maar de meeste algemene soorten kunnen we op ons Fort goed en van dichtbij waarnemen. Een ideale kennismakingsles dus waarmee je in

Vlaanderen echt wel weg kan!

Tot slot, je moet niet per sé de varencursus in februari gevolgd hebben, om deze avondtocht te kunnen volgen.

Afspraak: om 19.30 u. aan lokaal IJsvogel aan de ingang van het Fort. We wandelen tot het duister wordt omstreeks 21.30 u. waarna we wat plantenmateriaal nog even bekijken in het lokaal.

Meebrengen: loep, indien de gelukkige bezitter.

Leiding en gids: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

Zondag 15 mei

Fortengordel!

zie verder in dit nummer

Maandag 16 mei - 9.00 u.

Op een mooie Pinksterdag

SLOW! Vogelexcursie n°1

Op deze mooie Pinksterdag, wanneer de natuur volop tot bloei komt en de vogels druk bezig zijn met hun gebroed, kan je niet thuis blijven zitten en moeten we er samen op uit. En daarvoor hoeven we niet zo ver te gaan want aan de overkant van de Schelde ligt een stuk prachtige (nieuwe) natuur op amper een boogscheut van ons werkingsgebied: de polders van Kruibeke, Bazel en Rupelmonde.

We introduceren vandaag het SLOW!-concept om deze vogelexcursie te organiseren. SLOW! staat voor 'rustig aan, tijd nemen om de vogels te laten komen en ze uitvoerig bekijken'.

We beperken ons per halve dag tot één of twee goede observatieplekken. Niet zo zeer het aantal gespotte vogels telt, wel de manier waarop we ze kunnen observeren. Attent zijn voor wat opduikt, terwijl je zittend afwacht in het gras of vanaf een dijke of een zitbank zit te loeren, of rustig wandelend op een kort traject proberen de aanwezige en passerende vogels te observeren en herkennen. Eenvoudigweg: naar vogels kijken zonder stress. Zo proberen we iets meer van hun gedrag, geluid en biotoop te leren. En dat op een geconcentreerde maar gezellige manier, samen maar wat apart kan ook, en met steeds enkele ervaren vogelaars, en kenners (qua fotografie, tekenen, geluiden...) in de buurt die je kunnen bijstaan met raad en tips. Ideaal: ontspannen én leermoment, dus voor stille genietters, leergierige luiaards, beginnende vogelfotografen en -tekenaars, maar ook voor liefhebbers van directe, intense natuurbeleving! Als deelnemer kan je kiezen voor een halve of een hele dag.

Voormiddag (deel 1): te voet

Afspraak: om 9.00 uur aan 't Spant, Boomssteenweg 333, Wilrijk (met de fiets). Of om 9.30 uur aan het veer van Hoboken, Leo Bosschartlaan, Hoboken (met de fiets of te voet). Of om 10.00 uur aan het veer van Kruibeke, Scheldelei, Kruibeke (met fiets of te voet).

De kluut is een broedvogel van Kortbroek. © Rudy Vansevenant

Einde van deel 1 omstreeks 12.30 uur.

In de voormiddag vertoeven we samen "om en rond de kijkwand" van Kortbroek. In dit heerlijke kleine moerasgebiedje zijn op een boogscheut van elkaar zeker heel wat watervogels (eenden, Kluten, Aalscholvers, reigers...) en zangvogels te spotten. Je kan er vanaf een dijk, een bruggetje of ponton rustig vogels observeren die er wel wat volk gewend zijn (wandelaars, joggers, fietsers). Je kan ze dus redelijk goed benaderen. Fotografen en tekenaars, neem je gerief dus zeker mee! Ook de nabije Scheldeoever, en het noordelijk deel van de polder van Kruibeke kunnen we vanaf deze plek rustig observeren. Tijdens de middag, en bij goed weer, picknicken we in het gebied. Bij minder goed weer kunnen we terecht in een nabije taverne.

Namiddag (deel 2): met de fiets*

Afspraak: om 14.00 uur aan het veer van Kruibeke, Scheldelei, Kruibeke (met de fiets).

In de namiddag starten we terug bij Kortbroek. Wie wil kan dan zelfstandig een prachtige, lange wandeling maken, maar samen met bioloog en ANB-medewerker Wim Mertens verkennen we per fiets de Polders van Kruibeke. Dit is de officiële naam van het overstromings- en natuurgebied langs de Schelde tussen

Kruikeke en Rupelmonde. We houden enkele langere pauzes bij de zogenaamde 'tjidscapsules'(infopunten) waar we genieten van het uitzicht over de verschillende deelgebieden. Naast een inwijding in de geschiedenis, de toekomstige ontwikkelingen en het beheer van het gecontroleerd overstromingsgebied (GOG), het gecontroleerd gereduceerd getijdegebied (GGG), het weidevogelgebied en de broekbossen zal er voldoende tijd zijn om te luisteren en te kijken naar de aanwezige vogels.

Roerdomp, Woudaapje, Bruine kiekendief, Sprinkhaanzanger, Snor e.d.m. horen zeker tot de mogelijkheden.

We eindigen omstreeks 17.00 uur in de Duiventoren in Bazel, hopelijk op het terras waar je ook nog iets kan eten. Van hier uit kan je zelfstandig (of in groep) terug naar het veer fietsen. Voor de echte die hards is er nog de mogelijkheid om vanaf 19.30 uur

mee naar Bevers te gaan speuren aan de Rupelmondse Kreek. Vanaf één uur voor zonsondergang (20.30 u.) is de trefkans best groot. In dat geval fietsen we in groep terug zodat we de laatste veerboot van 22 uur naar Hoboken halen.

Afspraakplaats, vertrek- en einduur: per dagdeel, zie hoger
Aanmelden gewenst voor 14 mei, via ardea@hobokensepolder.be of bel Joris via 0486/836.234.

Leiding: Joris Van Reusel

Gidsen en kenners: Guy Borremans, Kathy De Lange en Wim Mertens

Meebrengen: gepaste kledij, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids, schetsgerief, dekentje, lunchpakket. Fietsers: pomp en reparatiekit.

Zondag 22 mei - 8.30 u.

De Korhaan & de Melleput

Voormiddag. Vandaag gaan we de historische toer op, we gaan op zoek naar de roots van onze vereniging.

Z.E.H. Frans Segers stichtte in 1933 samen met nog 3 gelijkgezinden De Wielewaal, voorloper van Natuurpunt. Ze bestuurden de natuur en daarin vooral de vogels. De voorzitter kwam in bezit van een prachtig heidegebiedje dat De Korhaan (Arendonk) heette en nog zo heet. Na een brand, die hij te vergeefs probeerde te blussen, is hij ter plaatse gestorven. Ter nagedachtenis werd voor hem een hagelkruis opgericht. We gaan nu kijken wat er van dat alles geworden is. De Korhaan wordt nu samen met De Liereman beheerd als één groot en zeer waardevol natuurgebied. De traditionele wandelpaden passeren niet langs De Korhaan. Gezien het uitzonderlijk karakter van deze excursie zal Jan Van den Berghe ons begeleiden. Jan zijn roots zitten ook in De Wielewaal en hij is nu voorzitter van het Bezoekerscentrum Landschap De Liereman en van de werkgroep Beleid.

Namiddag. Na de picknick in het bezoekerscentrum van het Landschap De Liereman doen we een ontspannende wandeling rond de Melleput in Turnhout. Deze vijver van ongeveer 25 ha is eigenlijk een zandwinningsput voor de aanleg van de autostrade E34 die in de buurt ligt. Bij een voorbereidende wandeling noteerden we hier een Roodhalsfuut die stilaan zijn

prachtkleed begon te krijgen. De gewone Futen met kuif en bakkebaarden gaven al een show alsof het voor tv was. Rond de plas ligt een brede kraag natuur met riet en bos. De kleine rietvogels zijn pas terug uit Afrika en geven nu van katoen om voor nageslacht te zorgen. Wat planten betreft rekenen we op enkele zeldzaamheden als Oeverkruid, Drijvende waterweegbree en Kleine lisdodde.

Afspraak: 8.30 u. aan de Bist te Wilrijk.

Aansluiten: 9.30 u. aan het Bezoekerscentrum Landschap De Liereman, Schuurhovenberg 43, Oud-Turnhout

Aansluiten namiddag: 14.00 u. op de parking aan de vijver, De Picken ten einde rijden (Turnhout)

Einde omstreeks 17.00 u.

Kostprijs voor de Liereman: € 3

Gids vm: Jan Van den Berghe

Leiding vm: Walter Van Spaendonk 0479/98 57 77

Gids nm: Walter Van Spaendonk

walter.van.spaendonk@skynet.be

Leiding nm: Mil Lauwers 0486/45 30 86 of 03/455 71 90

Zondag 22 mei - 10.00 u.

Monumentenwandeling op Fort 7

Onze historische gidsen nemen jullie mee op stap doorheen de geschiedenis van België en vertellen over de cruciale militaire rol van Antwerpen in de eerste jaren van de Belgische onafhankelijkheid.

We bezoeken het monument "Fort 7" en ontdekken het wat, het hoe en het waarom van het Fort.

Geen saaie geschiedenisles maar een boeiend reisverhaal - van Napoleon tot Majoor Metzger.

Gewapend met een zaklamp, stevige schoenen, een warme trui nemen we jullie mee in wat ooit de trots van België was....

Wie durft het aan ?

Meebrengen: stevig schoeisel en zaklamp

Leiding: Philippe Vanhove

Gidsen: historische gidsenploeg

Zondag 22 mei - 14.00 u.

Lentewandeling in Hof Ter Linden i.s.m. Gezinsbond Edegem

Op zondag 22 mei gaan wij, Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, in Hof Ter Linden, samen met de Gezinsbond van Edegem, genieten van al wat kleurt en geurt in de natuur nu het volop lente is.

Misschien nemen de kinderen wel een stukje lente mee naar huis?

Afspraak: op het binnenplein van Hof Ter Linden, ter hoogte van de Koetshuizen (*binnenplein te bereiken via de dreef in de Drie Eikenstraat ter hoogte van de kerk Sint Anthonius*) om 14.00 u.

Bereikbaar met openbaar vervoer: Bus 32, 140, 135 ...

Duur: ongeveer 2 uur

Toegankelijkheid: helaas kunnen rolstoelen of buggies niet mee...kleintjes kunnen misschien wel gedragen worden?

Waterdichte schoenen of laarzen zijn aan te bevelen.

Info: Kris Vos - 03/457 59 38

Machteld Vereycken - 03/458 40 11

Snorrend vliegt de kever rond, alle vogels fluiten

't Bijtje gonst van bloem op bloem, alles loopt naar buiten

Alles juicht en roept verblijd

Welkom lieve lentetijd (Dr. J.P. Heije en Hendrika van Tussenbroek)

Zondag 5 juni - 13.15 u.

Op verkenning in de Visbeekvallei te Lille

De Visbeek ontspringt aan de rand van de Kempense heuvelrug te Beerse. Vroeger vormde ze een kleinschalig en sterk door kwelwater beïnvloed beekdallandschap dat de uitgestrekte Kempense heidegebieden doorsneed. In de tweede helft van de 20ste eeuw ging in de Visbeekvallei echter veel natuur verloren door intensivering van de landbouw, gebrek aan habitatbeheer, aanleg van weekendverblijven en aanplantingen met den en populier. Gelukkig kon in de periode 2010-2014 vooral het deel van de vallei te Lille opnieuw een metamorfose ondergaan: dankzij Europese LIFE-steun kon Natuurpunt er tientallen hectaren heide, broekbossen, vennen en graslanden in ere herstellen en ontsnipperen.

Deze inspanningen bieden nieuwe kansen aan heel wat bedreigde diersoorten. Zo is de adderpopulatie er flink toegenomen. Ook vrij zeldzame dagvlinders zoals de Kleine ijsvogelvinder, het Bont dikkopje en de Bruine eikenpage doen het er naar Vlaamse normen prima. De vennen hebben een grote aantrekkingskracht op libellen; minstens 35 soorten werden al waargenomen in het gebied. Qua planten verschijnen in de blauwgraslanden weer pareltjes zoals Blauwe knoop en diverse orchideeën.

Deze excursie stond reeds vorig jaar op de agenda, maar werd

toen omwille van een muzikfestival en motorcross uitgesteld. We kunnen nu voor deze verkenning van de heringerichte Visbeekvallei beroep doen op een plaatselijke gids, zodat we hopelijk ook met enkele voor het grote publiek afgeschermd hoekjes kennis kunnen maken. Kom dus deze namiddag zeker meegenieten van een mozaïek aan Kempense landschappen en wat er in de late lente zoal vliegt, kruipt en bloeit !

Afspraak: vertrek met eigen wagens (kostendelend) om 13.15 u. op de Bist te Wilrijk. Wie rechtstreeks naar het vertrekpunt van de wandeling wil komen, wordt tegen 14.00 u. verwacht op het einde van de Visbeekbaan (hoek met Vijfde Bosdreef) te Wechelderzande; graag dan vooraf even een seintje aan Rudy Van Cleuvenbergen. Einde ter plaatse rond 17.00 u.

Mee te brengen: aangepaste kledij en schoeisel; eventueel loepje, verrekijker, fototoestel, veldgidsen; vrijwillige financiële bijdrage voor de verdere uitbouw van het natuurgebied, ter plaatse aan de leiding te bezorgen.

Leiding: Rudy Van Cleuvenbergen - 03/ 464 05 57

(enkel 's avonds)

rudy.vancluvenbergen@skynet.be

Tuur Wuyts - 03/ 449 99 11 - 0474/55 25 75

arthurwuyts@telenet.be

Zondag 12 juni - 8.30 u.

Fietstocht Kruibeke polder

Vorig jaar in mei zijn we met het beheerteam van Zuidrand met de fiets naar Kruibeke polder gereden waar we maar liefst 50 verschillende vogelsoorten mochten aanschouwen, een voltrefter dus die we meteen terug programmeerden. Onmiddellijk na de overzet hebben we al direct een mooie poel met kijkwand waar we vogels bekijken die in dit mooie gecontroleerde overstromingsgebied leven.

We hopen om Kluut, Visdief, Zilverreigers, Lepelaar, Wateral, Watersnip, enz. te spotten. Het prachtig aangelegde gebied van de Schelde reikt tot aan de splitsing met de Rupel. We doorkruisen het gebied en nemen de tijd om het landschap en zijn fauna te bekijken. Het gebied herbergt erg mooie soorten

zoals: Ijsvogel, Boomvalk, Sperwer, Buizerd, Blauwborst... en zelf een Purperreiger of een Roerdomp wordt er al eens gespot. Spijtig genoeg kunnen we je deze niet op bestelling leveren.

In dit gebied zit ook de bever maar of we die gaan zien... , misschien zijn sporen wel?

Onze picknick verorberen we vandaag buiten in de natuur. Daarna peddelen we stilaan terug. We nemen vandaag zoveel mogelijk de rustigere wegen maar af en toe dienen we het jaagpad te gebruiken waar de wielertoeristen wel eens naast je durven te scheren... even opletten dus.

We nemen de boot terug naar Hoboken van 14.30 u. (afhankelijk van de waarnemingen en de weersomstandigheden kan

het eventueel een vroegere of latere overzet zijn).

Afspraak: vertrek om 08.30 u. aan Fort 7 Legerstraat 40 te Wilrijk om de overzet van 09.15 u. te Hoboken te halen. Je kan ook rechtstreeks naar de overzet komen tegen 09.05 u.

Einde omstreeks 15.00 u.

Meebrengen: fiets rijklaar en in goede staat! Picknick,

voldoende drank (we komen geen cafeetjes tegen), vogelgids, verrekijker, telescoop, regenkleedij.

Leiding: Eddie Schild - 0498/73 60 77

Zaterdag 18 juni - 9.00 u. en/of zondag 19 juni - 7.30 u.

Nederlands Limburg, landschapswandeling, orchideeën en kalkflora

Nederlands Limburg is een prachtige heuvelachtige streek gekenmerkt door de typische mergel. We organiseren daarom een bezoek aan de orchideeëntuin van Schin op Geul (Gerendal) ingericht door Staatsbosbeheer Nederland waar op een beperkte oppervlakte een weelde aan wilde orchideeën en kalkplanten groeien en een prachtige landschapswandeling vertrekkende vanuit het Nederlandse Kanne over de Sint Pietersberg. Mooie vergezichten en in de zachte afdaling heel wat kalkflora mag je hier verwachten. Op verzoek van velen bieden we je de mogelijkheid er een 2-daagse

van te maken voor zij die dit wensen. Op zaterdag verkennen we dan de kalkhellingen van Eben-Emael waar het mooiste wat

Vlaanderen te bieden heeft aan kalkflora te zien is. Soms wel honderden orchideeën. In de namiddag bekijken we de heemtuin van Schin op Geul, een mengeling van cultuurhistorische en natuuraspecten.

Je kan zelf kiezen om op zaterdag of zondag of beiden mee te gaan. **Wens je beide dagen mee te gaan dan moet je wel voor 15 april een mailtje sturen aan hugo.waeterschoot@scarlet.be** zodat we een gepast verblijf kunnen vastleggen. We denken hierbij aan een familiehotelletje in de omgeving van Schin op Geul. De heemtuin en de plantentuin zijn betalend maar de inkom is goedkoop (juiste kostprijs voor het nieuwe seizoen was nog niet bekend bij de publicatie van rAntGroen). Alle wandelactiviteiten zijn eerder rustig (4 km op zaterdag en 8 km op zondag)

Afspraak: zaterdag 18 juni vertrek om 9.00 u. aan de Bist, terug rond 20.00 u.; zondag 19 juni, vertrek om 7.30 u. aan de bist en terug tegen 19.00u. Kostendelend vervoer.

Meenemen: stapschoenen, fototoestel, flora/vogelboek, verrekijker en picknick voor 1 of 2 dagen.

Gids & leiding: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

Zondag 18 juni - 10.00 u.

Monumentenwandeling op Fort 7

Onze historische gidsen nemen jullie mee op stap doorheen de geschiedenis van België en vertellen over de cruciale militaire rol van Antwerpen in de eerste jaren van de Belgische onafhankelijkheid.

We bezoeken het monument "Fort 7" en ontdekken het wat, het hoe en het waarom van het Fort.

Geen saaie geschiedenisles maar een boeiend reisverhaal - van Napoleon tot Majoor Metzger.

Gewapend met een zaklamp, stevige schoenen, een warme trui nemen we jullie mee in wat ooit de trots van België was....

Wie durft het aan ?

Meebrengen: stevig schoeisel en zaklamp

Leiding: Philippe Vanhove

Gidsen: historische gidsenploeg

Dinsdag 21 juni - 19.00 u.

Zomerzonnwende op Fort 7 met poëziewandeling

Vermits drie jaar geleden de poëziewandeling een groot succes was willen we ze dit jaar herhalen. We starten dus de avond met deze wandeling die ongeveer 1,5 uur zal duren. Tussen het wandelen door komen vooral gedichten met betrekking tot de natuur aan bod. We wandelen in kleinere groepen en jullie zullen vast weer verbaasd zijn over de declameerkunst van onze afdelingsleden. Als naar gewoonte is er achteraf een gezellig samenzijn met hapje-tapje waar tot laat in de avond lustig kan gekeuveld worden en genoten van de langste dag van het jaar!

Inschrijven voor 18 juni bij Lucy is noodzakelijk!

Afspraak: de wandeling vertrekt stipt om 19.00 uur aan ons lokaal "De IJsvogel", Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk (schuin tegenover huisnummer 75)

Kosten: (ter plaatse aan de leiding te betalen) 7 Euro voor hapje-tapje all-inprijs

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 of 0485/71 73 48

(GSM is enkel op de dag zelf bereikbaar)

foto: Kathy De Lange

Zondag 3 juli - 7.30 u.**Kallo, ...war ruischt er in het riet?****SLOW! vogelexcursie n°2**

Bij het begin van de grote vakantie, met de examenstress achter de rug en de beats van de zomerfestivals op de achtergrond, zoeken we de rust op van het Groot Rietveld in Kallo. In dit prachtige natuurgebied, vlakbij de Waaslandhaven, bevindt zich één van de grootste rietvelden van ons land. En dat zit (niet alleen in deze tijd van het jaar) vol vogels. Eén van de meest bijzondere vogelsoorten die hier sinds enkele jaren weer tot broeden komt, na vele jaren afwezigheid uit onze regio is het wondermooie Woudaapje (foto). Deze kleinste reigerachtige is nog steeds zeer zeldzaam maar doet het de laatste jaren gelukkig weer wat beter (dankzij biotoopherstel). Hij leeft teruggetrokken in het riet en struikgewas van het moeras en is vooral actief bij schemering. Daarom is het Woudaapje een moeilijk waar te nemen soort. Maar begin juli wordt deze schuchtere vogel wat meer zichtbaar omdat hij dan ook overdag actief naar voedsel (kleine visjes) zoekt om zijn jongen te voeden. Hij vliegt dan vaker over het riet en laat zich zo af en toe zien. Met wat geluk krijg je 'm dan ook even te zien in een struik of op een rietstengel.

Maar ook andere typische vogels van rietmoerassen krijg je hier in deze periode wel vaak te zien, zoals Baardmannetjes, Geoorde fuut, Visdiefjes, Keine karekieten en Cetti's zangers. Genoeg aanleidingen om een halve dag op de loer te gaan liggen naast het rietveld, en te observeren wat er hier beweegt.

Omdat dit een SLOW!-vogelexcursie is, maken we geen lange wandelingen

maar blijven we wel lang op en rond één of maximaal twee plekken hangen. We doen het rustig aan en nemen de tijd om de vogels te laten komen en ze uitvoerig te bekijken. Zo proberen we iets meer van hun gedrag, geluid en biotoop te leren. En dat op een geconcentreerde maar gezellige manier, samen maar wat apart kan ook, en met steeds enkele ervaren vogelaars en kenners (qua fotografie, tekenen, geluiden...) in de buurt die je kunnen bijstaan met raad en tips.

Afspraak: 't Spant, Boomsesteenweg 333, Wilrijk.

Vertrek: 7.30 uur. Einde omstreeks 12.30 uur.

Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids, schetsboek, dekontje.

Leiding: Joris Van Reusel, Guy Borremans, Kathy De Lange

Aanmelden gewenst voor 1 juli via ardea@hobokensepolder.be of bel Joris - 0486/83 62 34.

Zondag 10 juli - 14.00 u.**De boeiende wereld van de bijen**

Een bijenkolonie is als een bruisend koninkrijk waar elk individu zich inzet voor het voortbestaan van het rijk. Heel de bijensamenleving wordt bij elkaar gehouden door de enorme aantrekkingskracht van één individu, de Koningin. Toch loert het gevaar! Rovers die het koninkrijk belagen voor de impressionante voedselvoorraden zorgen voor gevaar van buiten af, maar ook binnen het koninkrijk zorgen parasieten, ziekten en mouterij ervoor dat de anders zo sterke samenleving in chaos uit elkaar kan vallen... Om zich te wapenen en te overleven in deze steeds sterker concurrerende wereld zullen zij bondgenootschappen moeten aangaan met de mens (al beslissen ze dit niet helemaal zelf). De imker helpt de bijen om het rijk op orde te houden, helpt ziekten bestrijden en zorgt voor voldoende voedselvoorraden om de winter door te komen. Toch hebben niet alle mensen het even goed voor met de bij en verliezen vele

bijenkolonies alsnog de strijd tegen het overmatig gebruik van pesticiden. Eveneens zijn grote commerciële imkerbedrijven het evenwicht tussen geven en nemen verloren en denken zij meer aan opbrengsten dan aan het welzijn van de bijen...

Wil je meer weten over de bijenkolonie, de problematiek rond bijensterfte en vooral wat jij kan doen om de bijen te helpen? Kom dan zeker luisteren!

Afspraak: om 14.00 u. aan de ingang van Fort 7, Legerstraat 40 (schuin tegenover nr.75) te Wilrijk (spandoeken van Natuurpunt aan beide zijden van de ingang)

Imkers: Pim – Bart Feijens en Hannes Sels

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 of 0485/71 73 48

(GSM is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zondag 17 juli - 14.30 u.**Fortwandeling – Pinteling en 2e hands boekenverkoop**

Zin in een zomerse wandeling op Fort 7 ?

Dan is dit uw kans !

Kom genieten van de vele bloeiende bloemen, vliegende vlinders en libellen en gegons van bijen, hommels en andere insecten . . . indien de zon van de partij is.

Hoe dan ook grijp deze gelegenheid.

Verder kunt ge vanaf 16.30 u. een plaatsje uitzoeken op ons gelegenheidsterras naast ons lokaal De IJsvogel. Op de kaart staat Gageleer en fairtrade fruitsap en mogelijk nog andere dranken. Voor de boekenliefhebbers is er kans om hun slag

te slaan om voor een prikje een natuur-, kunstboek of ander genre mee te nemen!

Wanneer we een punt zetten achter deze activiteiten hangt van jullie af.

Afspraak: om 14.30 u. voor de wandeling en rond 16.30 u voor de Pinteling.

Opgelet: honden niet toegelaten op het reservaat!

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52 of 0485/71 73 48
(GSM is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Gidsen: Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 24 juli - 8.00 u. Rondje Pontje

Nederland, je bovenste beste buurland. Misschien is deze slo-gan wat overdreven, maar niettemin is het een fijne plek om naar toe te gaan. Dichtbij en toch zo anders. Voor de getrouwen behoeft Rondje Pontje geen uitleg meer, wie nog niet eerder meeging moet het eens overwegen. Fietsen langs en over het water met een pontje staat natuurlijk voorop. Maar we stoppen ook af en toe eens om vogels te kijken of gewoon vergezichten, een wandelingetje te maken of te verpozen op een terras. Alles bij elkaar doen we ongeveer 40 à 45 km aan een rustig tempo. Waar we dit jaar heengaan, verklappen we nog niet. We staan open voor nieuwe ontdekkingen en verrassingen. Wees gerust, ge zult niet teleurgesteld zijn. In het volgend nummer geven we meer bijzonderheden over wat en waar. Wacht niet te lang en schrijf je tijdig in, want we willen het aantal deelnemers op max. 20 houden. Wie mee wil verwittigt vanaf nu André De Mul 03/828 70 32 of e-mail andredemul.ilsesmilloen@gmail.com tot ten laatste 15 juli met de vermelding: fietsvervoer met eigen wagen: ja/nee, mogelijke plaats(en) in je auto voor medefietsers/fietsen en je telefoonnummer.

foto: Sonja Van Kerckhove

Voor de vaarkosten voorzie je ongeveer € 8, samen met de voorbereidingskosten (€ 1 p.p.) ter plaatse te betalen.

Afspraak: vertrek met eigen wagens om 8.00 u aan De Bist te Wilrijk. Einduur ter plaatse rond 17.30 u. De deelnemers ontvangen nog een bevestiging of worden verwittigd ingeval de afspraak wijzigt.

Meebrengen: picknick, drank, kijker, fototoestel, regenkledij en uiteraard je fiets die rijklaar is. Indien nodig, zorgen we voor extra fietsvervoer (+ € 1 extra per fiets).

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: André De Mul - 03/828 70 32 of 0478/57 48 92

Zondag 31 juli - 14.00 u.

Wandelen in de Vallei van de Kleine Struisbeek

Een verkenning van het parkgebied langs beide oevers van de Kleine Struisbeek. We wandelen door het domein Mariënborgh, een Ferrarisbos relict, en 'beklimmen' de vallei aan de overkant van de beek, doorheen weiland, bos en het natuurreservaat Groen Neerland. Een verrassend landschap, het resultaat van historische ingrepen en natuurlijke ontwikkeling.

De waterrijke vallei trekt veel soorten aan: vogels, libellen, vlinders en amfibieën. Ontdek de waarnemingen van eerdere

wandelaars op www.waarnemingen.be (gebied Groen Neerland), een goede voorbereiding!

Afspraak: om 14.00 u., aan parking tennisterreinen Mariënborgh, Doornstraat, Edegem (aan kruising met Geitenpad en Struisbeek). Terug aan de parking rond 16.00 u.

Meebrengen: stevig schoeisel (laarzen gewenst bij regenweer), verrekijker, schrijfgereef.

Gids en leiding: Rudi Leemans - 0477/69 23 50

BEDANKT VOOR JULLIE NAAM OP DE BRIEVENBUS!

Elk jaar kan Natuurpunt Zuidrand honderden euro verzendingskosten uitsparen, omdat er talrijke vrijwilligers zijn die het tijdschrift dat je nu in handen hebt, in de brievenbussen gaan steken bij de leden in hun buurt. Soms is het echt puzzelen voor hen, want niet iedereen schrijft een naam op zijn brievenbus; dikwijls wordt er geen busnummer vermeld in het adres, of staat er geen nummer op de brievenbus zelf.

Bedankt dus aan iedereen die wel naam en busnummer schrijft op zijn brievenbus!

En nog een tip: waarom zou je geen kleine sticker van Natuurpunt plakken op je brievenbus? Dat maakt het nog gemakkelijker voor onze vrijwilligers en het is gratis reclame voor Natuurpunt!

Verslag van de besluiten van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 6 februari 2016

De afdeling Natuurpunt Zuidrand Antwerpen hield haar jaarlijkse lokale algemene vergadering (LAV) op zaterdag 6 februari 2016 te Wilrijk in zaal de Vizit. De opkomst (76 leden) was opmerkelijk hoger dan de vorige jaren mogelijk geïnspireerd door het vooraf aangekondigde jaarthema: 2016, we kopen en nemen nieuwe gebieden in beheer. Het programma van deze goed gevulde vergadering omvatte:

1. een officieel gedeelte met een overzicht van de hoogtepunten van 2015 en de uitdagingen voor 2016
2. een overzicht van de financiën en bestuurlijke aspecten van de afdeling inclusief de (her)verkiezing van bestuursleden
3. een etentje en gezellig samenzijn
4. een toelichting door Sabine Caremans van het landschapspark Zuidrand rond “De Boshoeck”
5. een stand van zaken rond aankoopprojecten en nieuwe beheerovereenkomsten van de afdeling
6. een fotografisch verslag van het afgelopen jaar.

De getoonde presentaties (rond de punten 1, 2, 4 en 5) evenals de conclusies en dit verslag kan je consulteren op onze website (www.zuidrand.be). De belangrijkste punten en conclusies van de LAV betreffen het volgende:

- Met bijna 100 beheer- en 70 andere activiteiten was de **activiteitsgraad van de afdeling in 2015 opnieuw erg hoog** dankzij een fantastische gidsenploeg. De beheeractiviteiten in onze reservaten (Fort 7 en Groen Neerland) waren goed voor ongeveer de helft van deze activiteiten aangevuld met wekelijkse excursies, zoogdieren-, planten-, amfibieën- en uilen-inventarisaties, acties, ...). Hierbij kwamen alle pijlers van de Natuurpunt werking aan bod: beleid, studie, beheer, beleving en educatie. Wat de vogelwerking betreft werd uitvoerig samengewerkt met Ardea. Wat vorming betreft was vooral de cursus paddenstoelen een groot succes! Het aantal deelnemers op de wekelijkse activiteiten blijft gestaag rond de 15 a 20 met uitschieters tot ver boven de 60.
- De **Opendeur van 17 mei op Fort 7 in het kader van de Antwerpse Fortengordel** lokte wel 800 fietsers en wandelaars naar het fort. Een heerlijke dag die veel interesse ontlokte van de bezoekers voor de natuur-educatieve standen maar de samenwerking met de lokale vissersclub verliep niet constructief waardoor de afdeling met een flink negatief financieel saldo werd opgezadeld. De LAV stelde dan ook voor om voor 2016 de organisatie van de Fortengordel volkomen in eigen hand te houden.
- De **intensieve Beheeractiviteiten van de afdeling** waren dit jaar volkomen gericht op de natuureservaten Fort 7 en Groen Neerland. Tevens werden er enkele grootschalige werken georganiseerd zoals afgravingen op Fort 7. Ook dit jaar werd aandacht besteed aan het betrekken van alle medewerkers bij het opstellen van het beheeractieplan voor het Fort. Wat soortbescherming betreft lag de focus op de paddenoverzetacties te Edegem (Kattenbroek) en de inventarisatie van uilen (door Ardea) in de afdeling.
- De afdeling organiseerde opnieuw een **behaag-natuurlijk actie** voor het grondgebied van de afdeling en de ganse stad Antwerpen. Te Wilrijk, Hove en Edegem werden voor meer dan 1 km nieuwe hagen aangeplant met streekeigen soorten. Dit jaar werden ook voor de derde maal bijenkasten verkocht maar dit blijkt niet echt zo aan te slaan bij de bevolking.
- **Hove:** Frijthout, een groot open gebied gelegen tussen Hove, Mortsel en Boechout stond ook dit jaar in de belangstelling. Natuurpunt kon heel wat natuuraspecten inbrengen bij de uitwerking van het inrichtingsplan en in december werd met Hove een principiële akkoord ondertekend waarbij Natuurpunt Zuidrand Antwerpen mee zal instaan voor (een deel van) het beheer van het gebied. De afdeling blijft actief in de gemeentelijke Minaraad en richtte meerdere excursies in voor de inwoners van de gemeente in het Uilenbos en Frijthout alsmede een studieavond en een excursie rond Vleermuizen. De steun vanwege de gemeente Hove m.b.t. de behaagactie dient een bijzondere vermelding.
- Te **Edegem** organiseerde de afdeling de jaarlijkse paddenoverzet-acties, werd actief meegewerkt aan de dag van het park en werden heel wat activiteiten van de schoolgaande jeugd ondersteund. Ook hier is de afdeling actief in de Minaraad en werd er stevig overlegd rond het in beheer nemen van een 4-tal kleinere maar daarom niet minder interessante gebiedjes rond kasteel Arendsneest en het sportdomein Kattenbroek. Naast één bosgebiedje gaat het hier over poeltjes en beken die belangrijke voortplantingsplaatsen vormen voor amfibieën.
- **Wilrijk:** de uitspraak in hoger beroep dat we als afdeling aantekenden bij de Raad van Vergunningen-Betwistingen, te Brussel, tegen het **onrechtmatig kappen van het Ferrarisbos** te Wilrijk (door de firma Essers!) liep niet zo gunstig af. In hoger beroep werd geen uitspraak gedaan over de grond of de inhoud van het dossier, integendeel. Het Hof zelf verwierp elk pleidooi om zuiver procedurele punten rond wie het hoger beroep mocht aanvragen (de afdeling of de vzw). De vzw Natuurpunt heeft recentelijk zijn algemene statuten gewijzigd om zulke juridische spitsvondigheden te vermijden en de aandacht te richten op de grond van de zaak. De Wilrijkse problematiek rond het Ferrarisbos heeft in ieder geval een hoge politieke impact gehad en resulteerde in een nieuw Vlaams Decreet op de “zonevreemde bossen”, waardoor voor de toekomst een beter beschermingsstatuut voor zonevreemde waardevolle bossen verzekerd wordt. De afdeling verzorgde tevens meerdere rondleidingen op Groen Neerland en Fort 7 voor de plaatselijke bevolking zowel rond het thema natuur als het thema monument (op Fort 7).
- **Natuurstudie** richtte zich dit jaar opnieuw op de planteninventarisatie van de groengebieden in onze afdeling ter ondersteuning van beheer en beleid. Een inventarisatie van Vleermuizen op het Fort maar ook in andere gebieden zoals het Schoonsel-

hof en Hof Ter Linden door leden van de vleermuizenwerkgroep stond op de agenda. Ardea, de regionale vogelwerkgroep was erg actief in 2015 met verschillende inventarisatieactiviteiten in de regio. Waarnemingen in de afdeling worden systematisch ingegeven op www.waarnemingen.be en op deze wijze beschikbaar gesteld voor alle belanghebbenden.

- **Educatie** richtte zich dit jaar naast enkele kleinere cursussen op de klassieke paddenstoelencursussen. De cursus Natuurgids werd begin 2015 gefinaliseerd.
- **Beleid** was dit jaar actief rond de gecontesteerde plannen voor de Antwerpse ring maar het bleef relatief kalm rond het dossier van de aanleg van de R11 bis, waarvan het alternatieve tracé de Edegemse beekvallei volledig zou kunnen vernietigen.
- Naar aloude traditie publiceerde de afdeling ook dit jaar 4 mooie en kleurrijke **rAntGroen-nummers** met veel aandacht voor fotografisch werk van eigen leden. Meer en meer leden en sympathisanten bezoeken de facebookpagina en de website van de afdeling en vinden op deze manier hun weg naar onze activiteiten.
- Het **aantal leden steeg zeer sterk** dit jaar in alle gemeenten waar onze afdeling actief is, tot **bijna 1700 families**. De profilering van de afdeling op het dossier Ferrarisbos en de lokale aankoopprojecten zijn hier zeker niet vreemd aan. Meer lokale nieuwe leden komen vooral af op de lokale activiteiten, een trend die zich nu reeds een 3-tal jaren aftekent. De gezamenlijke acties om leden te werven in de Antwerpse regio levert zonder meer vruchten af. Dit jaar werden alle nieuwe leden uitgenodigd op plaatselijke excursies zoals op Groen Neerland.
- Tot spijt moest de afdeling het **overlijden van Herman Snoeck** vernemen begin 2015 een erg actieve medewerker en bezieler van de “natuur in zicht” en de “Natuurgids” cursussen.

In 2015 werd ook verder, zij het wat minder intensief als in 2014, **samengewerkt** met de dienst monumenten wat resulteerde in enkele kleine herstelmaatregelen. Het duidelijker zichtbaar maken van de historische grondstructuren in het binnenfort en een scan door de monumentenwacht. Met het landschapspark Zuidrand, dat opkomt voor de open ruimte in de regio werd erg intensief samengewerkt rond de komende aankoop van OCMW gronden van de stad Antwerpen in de Boshoeck (grens Hove-Boechout-Lint) en Wilrijk. Het Landschapspark speelde een leidende en coördinerende rol in het opstellen van een strategisch plan voor de Boshoeck en het indienen van een subsidiedossier voor het behoud van het landschap in deze streek samen met meerdere afdelingen van Natuurpunt en de gemeenten Hove en Kontich.

Voor 2016 blijft de aandacht van de afdeling vooral gericht op de volgende **4 belangrijke projecten**: 1) de aankoop van het biologisch zeer waardevolle Uilenbos te Hove, 2) de aankoop van een perceel langsheen het Geitenpad te Wilrijk voor de uitbreiding van de Kamsalamander populatie, 3) de start van de natuurbeheerwerking op het Frijthout te Hove en 4) de finalisering van een beheerovereenkomst met Edegem en de start van de uitvoering ervan.

De LAV keurde deze aandachtspunten goed evenals het voorstel om een algemeen aankoopfonds op te richten en financieringsacties op te zetten om dit sleutelproject rond het Uilenbos in 2016 tot een goed einde te brengen.

De **resultatenrekening van 2015** (zie bijlage) toonde een behoorlijk batig saldo van 1575,64 €. Er waren dit jaar wel enkele belangrijke materiële investeringen voor het natuurbeheermateriaal (maaibalk en aanhangwagen voor het transport ervan). De afrekening van de opendeur leverde spijtig genoeg een negatief resultaat op van 480 €, omdat de vissersclub een eigen café oprichtte. De opbrengsten van de gidsbeurten op Fort 7 en Groen Neerland waren dit jaar wel erg positief en het district Wilrijk deed een bijzonder geapprecieerde inspanning door een verhoogde toelage toe te kennen om een hoogtewerker te kunnen inhuren om enkele herstelwerken te kunnen uitvoeren. De subsidies van Edegem bleven gelijk maar de inkomsten uit de “staminee cafés” vielen dit jaar weg. Ook de bustochten en winteravonden leden verlies. Voor de bustochten werd daarom in 2015 de prijs opgetrokken tot 20 €. De afdeling kon dit jaar haar inkomsten op peil houden door verscheidene acties zoals de behaagactie die meer dan 900 € opbracht en diverse kleinere verkoopacties. Deze, samen met de opbrengsten van gidsbeurten zijn cruciaal om de lokale werking te kunnen bekostigen. Belangrijke en noodzakelijke inkomsten werden tevens verkregen via de Minasubsidiëring en de bijdrage uit het lidgeld door Natuurpunt. Deze laatste stijgt door het toegenomen ledenaantal (+1200 €) maar in parallel stijgen ook de drukkosten van de rAntGroen (+ 1500 €) door het stijgende aantal en de gestegen drukkosten.

De LAV keurde de resultatenrekening voor 2015 unaniem goed en bedankte de penningmeester in het bijzonder voor het puike werk.

De **begroting voor 2016** werd voorzichtig opgesteld (zie tabel) en bedraagt ongeveer 13.150 €. Er wordt uitgegaan van een beperkt verlies van 850 € en de stijging van het aantal leden tot 1700. Het eigen vermogen van de afdeling bedraagt ongeveer 130.000 € het grootste deel hiervan geparkeerd op het reservatenfonds te Mechelen. Voor de aankoop van gebieden (Uilenbos en Geitenpad te Wilrijk) zullen de reserves (cash en reservatenfonds) worden aangesproken om deze hoge uitgaven te financieren.

De LAV keurde het begrotingsvoorstel 2016 unaniem goed en verleende het bestuur een mandaat om de reserves aan te wenden voor de aankoop van natuurgebied, in het bijzonder het Uilenbos.

Om de financiering van deze grote aankoopprojecten te verzekeren zal de afdeling in de toekomst best een batig saldo van ongeveer 5000 € moeten genereren. Het bestuur gaf enkele suggesties hoe dit ambitieus doel kan bereikt worden. Daarenboven verzocht de LAV het bestuur om een aantal extra financieringsacties te organiseren ter ondersteuning van dit project. Enkele leden suggereerden te overwegen om het aantal nummers van rAntGroen te reduceren tot 3 (i.p.v. 4). Het bestuur zal nagaan of dit kan volgens de richtlijnen en statuten van de vereniging. Het elektronisch bezorgen van de rAntGroen zal worden gepromoot. De LAV stemde ook in om de bijdrage voor de winteravonden op te trekken tot 5 € (drank inbegrepen) en na te gaan of de LAV wel gratis moet zijn voor alle medewerkers.

Bestuurders: de voorstellen tot verlenging van de bestuursmandaten van Guido Callaerts (als penningmeester) en Tuur Wuyts (als trekker van het beheerteam voor Fort 7) en Stany Marechal (nieuw bestuurslid die de link met de historische ploeg zal verzekeren) werden unaniem goedgekeurd. Philippe Vanhove zal officieel vermeld worden als coördinator van de historische gidsenploeg.

De LAV keurde verder éénparig de volgende **afvaardiging voor de Algemene Vergadering van Natuurpunt** goed: voor Natuurstudie (vzw): Walter Van Spaendonk, voor Natuurbeheer (vzw): Tuur Wuyts, voor Educatie (vzw): Nicole Boussemaere, Erlend Hansen voor Beleid (informeel). De afdeling kan bovendien 3 (of 4) bijkomende vertegenwoordigers sturen door het ledenaantal (op het moment van de LAV was nog geen bevestiging hiervan ontvangen): Rudi Leemans, Guido Callaerts, Hugo Waeterschoot en Lucy de Nave indien een 4de kandidaat kan

De LAV dankte de bestuursleden, coördinatoren en de vele vrijwilligers voor hun gewaardeerde inzet voor de afdeling het afgelopen jaar.

Hugo Waeterschoot
Voorzitter Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

Erlend Hansen
Secretaris Natuurpunt Zuidrand Antwerpen

Overzicht bestuursleden en coördinatoren voor de afdeling Zuidrand Antwerpen

Voorzitter: Hugo Waeterschoot

Secretaris: Erlend Hansen

Penningmeester/leden/behaag: Guido Callaerts

Beheerteam coördinatoren Fort 7: Tuur Wuyts, Eddie Schild, Maria Derkinderen

Conservator "Groen Neerland": Rudi Leemans

Coördinator Cursussen/Educatie: Nicole Boussemaere

Coördinator Activiteitenkalender en tijdschrift: Guido Van Boeckel

Coördinatoren Beleid-Minaraadvertegenwoordigers Edegem: Kris Vos, Johan Claessens ; Hove : Hugo Waeterschoot, Wim Van Deynze en Antwerpen: Rudi Leemans, Lucy de Nave

Coördinator Website, Facebook: Bob Gabriels, Eva Suls en Niels Schild

Coördinator historische gidsen: Philippe Vanhove

Vrije bestuursleden: Els Wijnants, Lucy de Nave, Floris van Volsem en Maggie Troffaes

	2015	2014		IN	UIT
Natuurbeheer en monument	- 1365,88	1726,63			
<u>Natuurgebieden</u>	- 1605,9				
Gidsen Fort 7/Neerland/Hove	995	760			
Gidsen Pulle/Fort 5/Edegem	90	450			
Beheer Groen Neerland	91,25	-110,5			
Beheer Fort 7	- 2742,15	627,13			
<u>Monument Fort 7</u>	240,02		Huisvesting		- 800
Gidsen	360	450	Toelagen	8500	
Onkosten	- 119,98		Intresten	150	
Beleid	0	- 2911,19	LAV		- 500
Verkopen	1599,94	923,67	Diverse kosten & baten		- 1200
Natuurartikelen	-86,83	131,49	Busreizen & dagactiviteiten	100	
Eten & drinken	252,5	352,18	Weekends	2000	- 2000
Kalenders	125	440	Cursussen & winteravonden	200	
Bijzhotels (zelfbouw)	308		Natuurgebieden	800	- 3000
Behaagactie	911,27	1651,33	Natuurartikelen & drank	300	
Communicatie	- 5357,12	- 3816,43	Kalenders	100	
rAntGroen	- 5294,2	- 3760,77	rAnrGroen		- 6500
Website	- 62,92	- 55,66	Behaag	1000	
Overschot 2015	1575,64		Totaal	13150	1400

resultatenrekening 2015

begroting 2016

Vogelwerkgroep ARDEA – Natuurpunt Antwerpen Zuid Vogelvierdaagse Groningen 2-5 juni 2016

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Begeleiding: Kathy De Lange - 0478/31 49 08

kathy.de.lange@gmail.com

Joris Van Reusel - 0486/83 62 34

info@jupiter24.be

Het noorden van Nederland kent een enorme rijkdom aan natuur, gaande van bos- en veengebieden, weide en moerasgebieden tot de Waddenkust. Deze variatie in landschappen trekt heel wat vogels aan, waaronder ook zeldzame soorten.

Daarom is het zeker de moeite waard om via ARDEA kennis te maken met enkele vogelrijke gebieden.

Vanuit onze verblijfplaats in Noordlaren verkennen we de Onner- en Oostpolder, een voormalig weidegebied dat aansluit bij het Zuidlaardermeer. Door een aangepast natuurbeheer ontstond er sinds enkele jaren een uitgestrekt plas-drasgebied dat internationale bekendheid kreeg vanwege de grote aantallen vogels die er voorkomen. Daarbij boeiende broedvogels als Zwarte stern, Witwangstern, Witvleugelstern (jawel!) Kleinste waterhoen (moeilijk te vinden), Georde fuut en Grutto. Begin juni vorig jaar konden we er ook baltsende Kemphanen en Steltkluut waarnemen.

Wat verder noordwestelijk liggen de Onlanden, een 2500 ha groot natuur-en waterbergingsgebied op de grens van Drenthe en Groningen. In vroeger tijden was dit een groot veenmoeras dat later werd omgevormd tot weidegebied. Vanaf 2012 is dit uitgestrekt gebied weer terug gegeven aan de natuur. Daardoor ontstaat er opnieuw een moerasgebied met een bijzondere broedvogelpopulatie waarbij o.a. Roerdomp, Zomertaling, Bruine kiekendief, Kwartelkoning, Porceleinhoen, Watersnip en Snor

Het programma is nog volop in voorbereiding maar op de heen-en terugreis bezoeken we zeker enkele interessante vogelplekken zoals De Wieden met o.a. Purperreiger, Grote zilverreiger en Lepelaar; het natuurgebied Diependal, de enige plaats in Nederland waar Roodhalsfuut broedt; het prachtige Fochteloërveen waar o.a. Kraanvogels en Paapjes broeden; en mogelijk ook het Keltmeer en de Oostvaardersplassen voor Zeearend. Keuze genoeg dus!

Aantal deelnemers: 16 (max.20)

We rijden kostendelend met eigen wagens.

Verblijf: Natuurvriendenhuis De Hondsrug nabij Noordlaren.

Prijs: 160 euro pp op basis van 3 overnachtingen in 2 pers. kamers en volledige maaltijdverzorging.

Extra dranken en vervoerskosten (reken op 50 à 70 euro) zijn optioneel.

foto: Luc Van Schoor

Inschrijven kan vanaf nu tot uiterlijk 30 april mits voorafgaande melding per e-mail aan *kathy.de.lange@gmail.com*. Graag daarbij ook vermelden of je al dan niet zelf wil rijden.

Je bent pas ingeschreven na storting van 50 euro op rekening BE81 5230 8065 0424 van ARDEA- NP Hobokense Polder met referentie Groningen + het aantal personen.

Het saldo wordt tegen 30 april betaald. De deelnemers ontvangen begin mei de nodige informatie.

Bij de vorige editie van dit blad waren we wat somber gestemd maar met de lente in het land is de stemming weer optimaal. Zeker voor vogelliefhebbers is dit de toptijd van het jaar. Haast elke week kan je nu, vanaf eind maart tot in juli, wel een vogel-activiteit meedoen. Er zijn de vogelexcursies naar het geweldige Marais d'Harchies en in het nabije Uilenbos. Maar er is ook de superboeiende vogel-vierdaagse naar Groningen en Drenthe in Noord-Nederland. Dit jaar kozen we voor een optimaal moment qua broedtijd van de daar voorkomende water- en moerasvogels (en dat is helaas iets minder geschikt voor studenten, sorry!). Het wordt alleszins een topper, dus wie zin heeft en zich vrij kan maken schrijft zo snel mogelijk in.

SLOW!

Nieuw vanaf deze lente zijn de vogelexcursies die wij organiseren met een SLOW!-label*. Dat zijn, de naam zegt het al zelf, trage activiteiten, gericht op het goed kunnen waarnemen van vogels. We leggen minder afstand af (dan bv bij een autotocht), en blijven lang hangen bij wat er opduikt voor de lens van de kijker of camera. Er is zo ook wat meer tijd om geluiden, gedrag en biotopen van bepaalde vogelsoorten beter te leren kennen. Het zijn dus ideale excursies voor alle leergierige vogelliefhebbers, in aanwezigheid van telkens enkele ervaren kenners. Dit seizoen organiseren we twee SLOW!-vogelexcursies: naar de Polders van Kruibeke en naar het Groot Rietveld in Kallo. Zeker de moeite! Voor de doorwinterde vogelaars is er evenmin gebrek aan boeiende activiteiten in onze regio. We organiseren een broedvogelinventarisatie in Wilrijk (Groen Neerland) en in Hoboken (Hobokense Polder), én het Regionaal Uilenonderzoek dat we in 2015 opstartten, loopt ook dit jaar door. Er zijn trekvogeltellingen op de Trektelpost HP, en we monitoren al voor het vierde jaar op rij de unieke Blauwe reiger kolonie in het Schoonselhof. Op al deze activiteiten is hulp zeer welkom, dus wie een (paar) halve dagje(s) kan vrijmaken "voor het onderzoek" is een engel! Bovendien besteden we deze lente extra aandacht aan de zwaluwen en volgen we nog steeds 'onze Slechtvalken op't Kiel': gaan ze nu eens in de broedkast op de Silvertops broeden, of blijven ze flirten bovenop de Kristus Koning Kerk? We zijn ook blij dat onze inspanningen voor het ontwerp en de bouw van een nieuwe vogelkijkwand aan het Broekskot (HP) tot de realisatie van een geweldige nieuwe vogel-ervarings-plek hebben geleid en hopen er u binnenkort ook eens te verwelkomen.

En of dit alles nog niet genoeg is: sinds de voorbije winter heeft ARDEA een echt uilen-werkgroepje, dat zeer hard werkte aan het maken en plaatsen van enkele broedkasten voor o.a. Kerk- en Steenuil die in onze regio nog maar heel sporadisch voorkomen en die we graag alle kansen willen geven. Met de deskundige tips van de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen en de Steenuilwerkgroep, met de steun van enkele lokale sponsors en met veel energie en werkkraft van o.a. Eddie en Niels Schild, is het plaatsen van deze kasten (in Hoboken en Wilrijk en binnenkort in Hove) een échte regionale vogel-beschermingsactie. ARDEA zal mee blijven zorgen voor monitoring en onderhoud, en hoopt de komende jaren de reeks uilenkasten te kunnen uitbreiden én er jonge uiltjes in te kunnen zien opgroeien. Dat wordt dan echt een (rustig) feest. Maar voorlopig is het dus wachten tot de eerste Uilen (U1) in één van onze Steenuil- (S1 of S2) of Kerkuilenkasten (K1, K2 of K3) komen broeden. ARDEA is er alleszins klaar voor!

Joris Van Reusel
Namens Vogelwerkgroep ARDEA

(*: het SLOW!-label is een eigen ARDEA-idee).

Groen Neerland.

In de vorige Rantgroen-nummers werd vooral één aspect van Groen Neerland belicht: er wordt hard gewerkt. Het zweet druipt van de foto's! Wat is het resultaat van al dat hard labeur? Daarvoor kunnen we grasduinen in www.waarnemingen.be, attente wandelaars noteren daar wat ze gezien hebben in Groen Neerland. De eerste regelmatige waarnemingen dateren van 2009, niet toevallig het jaar waarop de Stad Antwerpen de monitoring op het gebied toevertrouwde aan Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Als we het aantal waargenomen soorten hanteren als een 'biodiversiteitsbarometer' dan merken we een duidelijke stijging, van 342 in 2009 naar 615 in 2015! Het zijn voornamelijk waarnemingen van vogels (495), planten (95) en libellen (13). Er zijn ook enkele zeldzaamheden bij: Orpheusspotvogel, Bruine Korenbout, Mispel en Spaanse hyacint. Sommige waarnemingen zijn geïllustreerd met een foto. Hiernaast een selectie.

IJsvogel, Carolinaeend en Putter (Jos Simons), Zwartkop (Julien Dua), Bosrietzanger en Orpheusspotvogel (Wout Van de Sompele), Platbuiklibel (Johan De Voldere), Mandarijneend (Lieven Simons).

Aan alle wandelaars, bedankt!

Rudi Leemans, conservator Groen Neerland

TORFS

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr. 186). Als je de papieren draagtas aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dan stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds. Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke

korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarde is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

Fort 7 nieuws

In het jaar 2015 bezochten ongeveer 1.900 personen het domein. Een groot deel op de Fortengordel van 17 mei. Verder waren het klassen, verenigingen, families en natuurlijk ook leden van onze eigen Natuurpuntafdeling en dit zowel voor het reservaat als voor het monument.

Het jaar 2016 werd ingezet met een stevige winterwandeling op 3 januari gevolgd door een uitgebreide boekenverkoop die georganiseerd werd door Lucy. Een belangrijk deel kwam uit de nalatenschap van Mon Miroen, onze vroegere penningmeester en werd geschonken door zijn kinderen. Maar ook andere leden schonken boeken o.a. Ludwig Van den Eynde. Na afloop kon Lucy niet minder dan 352 € overschrijven naar de rekening van NP Zuidrand !

Wat natuur betreft is de waarneming van een wijffe Kleine bonte specht op 25-11-2015 het vermelden waard !

De Grote bonte spechten lieten hun geroffel reeds luid weergalmen door het domein op 19-1-2016. Op die dag (er lag nog ijs op de fortgracht) werden 3 Watersnippen gezien die opvlogen vanuit de rand van de rietkraag. Het was de eerste keer dat deze soort waargenomen werd op het fort ! Op 16-1-2016 werd een mannetje Grote zaagbek gezien. Op andere forten komt deze soort in de winter wel eens voor, maar op Fort 7 is het vestingwater meer ingesloten zodat er minder watervogels voorkomen. Uitzonderingen hierop zijn Wilde eend, maar de laatste jaren ook de Aalscholver die in behoorlijke aantallen het fort bezoekt om

er te vissen en te pleisteren. De aantallen kunnen soms oplopen tot 11 exemplaren.

Een geval apart is "Jebus" – een merkwaardige kruising tussen een fazant en een kip. Het creatuur is zwart met een bruin-groenige glans. Het dier heeft "lellen" onder zijn kop hangen en is zeer tam. "Jebus" laat zich soms tot op enkele meters benaderen. Deze rare vogel is zowel binnen als buiten het fort te zien. Toevallige bezoekers die deze kruising voor her eerst opmerken kunnen hun ogen niet geloven. De naamgeving verwijst naar een figuur uit de TV reeks de Simpsons, naar ik vernam. De eerste waarneming van "Jebus" dateert van 25 februari 2012. De vos wil er zijn tanden niet inzetten en gaat er met een boogje omheen.

Door de zachte winter is het plantenleven reeds begin februari op gang gekomen, o.a. Daslook en Vogelmelk priemden dan al voorzichtig boven de grond. Als dat maar goed komt, want de officiële winter is half februari nog lang niet gedaan.

Tuur Wuyts

natuurpunt
ANTWERPEN
STAD

2^{de}
editie

**INHEEMSE
PLANTENMARKT**

WILDER IS BETER

24 APRIL 2016
Plein Kloosterstraat-Riemstraat, 2000 Antwerpen
www.wilderisbeter.be

Frijthout een grootse open groene ruimte terug in de steigers dankzij Hove en met steun van Natuurpunt

(dit artikel kwam tot stand met steun van Roderik Desmet (Hove))

Een beetje historiek en situering

Misschien is Frijthout voor velen (nog) een onbekend gebied, maar daar komt vanaf 2016 vast en zeker verandering in. Frijthout ligt zoals vele resterende open ruimtes op de gemeentegrens, in dit geval van Hove, Boechout en Mortsel. In grote lijnen wordt het meer dan 15 ha open gebied begrensd door de Mortselsesteenweg (ten westen) en Appelkantstraat (ten zuiden) te Hove, de Fruit-

Foto 1

hoflaan te Boechout (ten oosten) en aan de noordkant door de Boechoutselei te Mortsel. Een luchtfoto uit 2008 (zie Foto 1) toont aan dat het gebied tot recentelijk voor het grootste deel gebruikt werd voor intensieve landbouw met voornamelijk mais, in het zuiden wat paardenweiden en in het noorden een kleine schapenweide en de restanten van een afstervende boomgaard. Aan de noordoostzijde grensde het landbouwgebied aan het kasteeldomein van Frijthout waar momenteel de afspanning de Jongste Telg gelegen is. In tegenstelling wat de naam Frijthout laat vermoeden verwijst deze niet naar de geciteerde boomgaard maar wel naar het historische gebruik van het gebied: een vrij toegankelijk gebied waar lokalen konden hout sprokkelen of beweiden. Een beetje een lokale versie van de bekende “précommunals” in Frankrijk dus. Dit

vochtigheid niet erg geschikt is voor landbouwexploitatie. Inderdaad Frijthout is het brongebied van de Koude beek die het gebied in de noordoosthoek verlaat en via Mortsel, Borsbeek en Wommelgem naar het Klein Schijn loopt. De bodemsamenstelling is bovendien nogal zuur zandig door de restanten van een oude rivierduin, heel wat minder vruchtbaar dus dan de meer noordelijke, kalkrijkere en minder zandigere gronden. Vandaar dit eerder marginaal gebruik als “sprokkelgronden”. Toch geeft de Ferrariskaart aan dat er aan de kant van Hove een boerderij stond op het gebied. De eerder kleine boerderij (zie foto 2) werd in de jaren zeventig afgebroken en vervangen door een voetbalveld dat nadien werd verlegd naar Boechout toe. Van dit verleden blijft echter niet veel meer over. Enkel nog een mooie metershoge Haagbeukenhaag en wat knoteiken aan de start van de Koude Beek (zuidoostelijke kant) en een resterende gemengde grote bomenrij (met Kastanje, Es,...) langsheen de oostzijde, die de rand vormde met het kasteeldomein. Zoals zovele gebieden kwam ook Frijthout begin de jaren zeventig in handen van grondspeculanten die ondanks het vochtige karakter, stellig hoopten het ganse gebied om te zetten in woongebied. Ze vingden bot met het vastleggen van het gewestplan maar bleven aandringen. De gemeente Hove hield echter voet bij stuk en sloot tijdens de vorige legislatuur een eerlijke deal waarbij een klein deel naast Regina Pacis bebouwd mocht worden, maar de rest van het gebied gevrijwaard bleef. Op enkele resterende delen na kwam het gebied nu in handen van de gemeente Hove en werd het recentelijk uitgebreid met een kleine spie (aan de grens met Mortsel langsheen de gracht) die aangekocht werd door het Kempisch landschap. Rest nog een grote paardenweide aan de zuidoostelijke kant en enkele kleinere losse percelen in de noordwestelijke hoek die nog in handen zijn van privé-eigenaars.

Voor het ganse gebied werd enkele jaren geleden echter een Groen Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) opgesteld dat het ganse gebied van landbouwgebied naar Parkgebied herbestemde en de indeling in grote mate vastlegde (zie kaart 1). In de overgangperiode voor het gebied definitief wordt ingericht werd er alvast een “mooiste plekje” (een boomstammen zitplek) ingericht in het westelijke Canadapopulierbos en werd het terrein ingezaaid met bloemen om het wat te laten ontmesten, beiden met steun van het Landschapspark Zuidrand (zie foto's). Vele Hovenaars hebben toen het gebied voor de eerste keer ontdekt.

geeft meteen aan dat het gebied qua bodemstructuur en

Foto 2

voor het gebied definitief wordt ingericht werd er alvast een “mooiste plekje” (een boomstammen zitplek) ingericht in het westelijke Canadapopulierbos en werd het terrein ingezaaid met bloemen om het wat te laten ontmesten, beiden met steun van het Landschapspark Zuidrand (zie foto's). Vele Hovenaars hebben toen het gebied voor de eerste keer ontdekt.

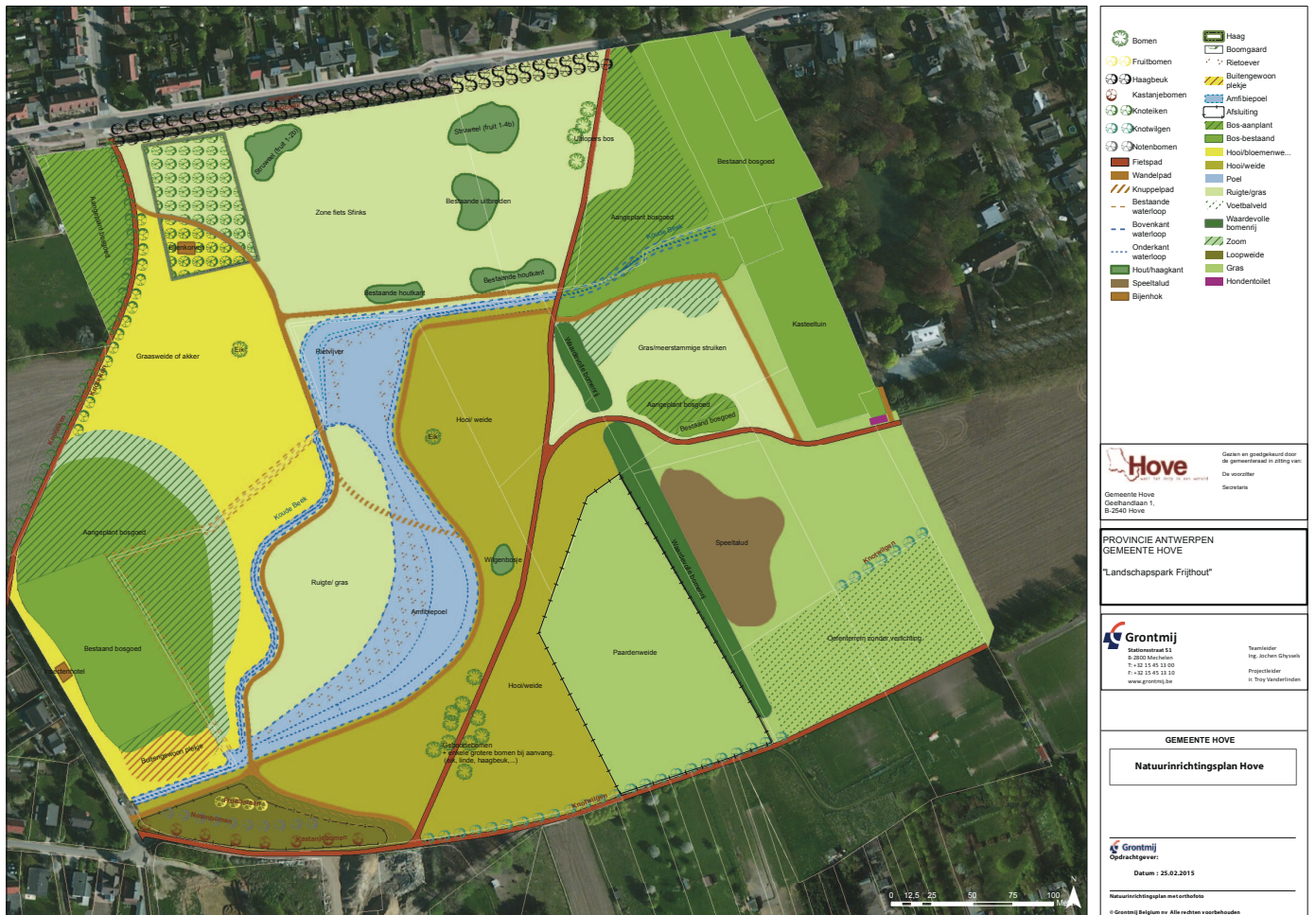

En wat biedt de toekomst?

Over verschillende legislaturen en partijgrenzen heen, meerderheid samen met minderheid, werd er bijna 10 jaar opgebouwd aan dit dossier gewerkt... om het van privéhanden tot zijn huidige staat te krijgen inclusief een gezamenlijke kijk op het visieplan (zie kaart 2). Bij dit overleg werden ook de verschillende gemeentelijke adviesraden betrokken en kon ook Natuurpunt constructief meebouwen. Een mooi voorbeeld! Alhoewel... niet alles verliep zo vlot. Vooral de discussie met Boechout en de voetbalterreinen die moesten verlegd worden, bleken bijna een spelbreker. Hove bleef echter rechttoe-rechtaan het BPA verdedigen zonder afwijking.

De krachtlijnen van het BPA Frijthout kunnen als volgt samengevat worden en bieden heel wat potentieel voor open ruimte, groen en natuur:

- De hermeandering en opwaardering van de Koude Beek
- Een opwaardering van het landschappelijk en open karakter van het gebied
- Het behoud en uitbreiden van de biodiversiteit / natuur
- Voetgangers- en fietsverbindingen in functie van de 3 dorpskernen, scholen en recreatie
- Speelmogelijkheden en recreatie (sport)
- Waterberging (buffering en winterbedding Koude Beek)
- Een groene corridorfunctie met de Koude beekvallei naar het strategisch project De Zuidrand (Kasteel van Moretus, den Boshoeke op Boechout / Hove en verder)

Schepen van Leefmilieu van Hove Bart Van Couwenberghe verwoordde het zo: “Er werd een inrichtingsplan opgesteld door het studiebureau Grontmij. Hiermee wil de gemeente Hove het typische landschap van weleer herstellen en gedeeltelijk toegankelijk maken voor het publiek. Natuurontwikkeling, waterberging en zachte recreatie zullen er een plaats krijgen. Er komen fiets- en voetgangersverbindingen tussen Hove, Boechout en Mortsels. Voor Hove zijn de veiligheid voor fietsers, het verhogen van de

natuurwaarde en het creëren van ruimte voor spel en recreatie essentieel. Alle functies in het gebied worden verweven zonder afbreuk te doen aan het landschap.”

Kaart 2 geeft in grote lijnen de inrichting van het gebied weer. Er worden voor de toegankelijkheid 3 belangrijke fietspaden doorheen het gebied aangelegd (een westelijk noord-zuid, een zuidelijk oost-west en een secundair onverlicht fietspad schuin door het gebied). Bovendien zijn er enkele wandelpaden voorzien. Het blijft het brongebied van de Koude beek, dus kreeg dit aspect logischerwijs veel aandacht in de visievorming. De huidige (verlegde) bedding van de beek volgt de (landbouw)perceelsgrenzen en staat dikwijls leeg en vangt ook verontreinigd water van het overstort op. Vandaar dat er maatregelen genomen worden om het overstort te beperken en de rietzone in deze beek verder te laten oprukken (zuiverend effect). De lage waterstand van de beek is in tegenspraak met het vochtige middendeel en de meestal veel hogere waterstand in de waterput in het midden van het gebied. Inderdaad wanneer je door het gebied wandelt zie je duidelijk de “zonk” waar de beek vroeger liep en ze zich nu ondergronds via het grondwater voortbeweegt. Daarom wordt voorzien om deze zone uit te diepen en de natuurlijke oorspronkelijke beek hier te laten meanderen. Het middengebied zal ruiger worden beheerd met bos en struweelstructuren terwijl de randzijden meer open of recreatievere bestemmingen krijgen (zie kaart 2).

Komt ook natuur aan bod?

Frijthout wordt een groengebied, een zacht recreatiegebied en een park, geen natuurgebied, dat is duidelijk en ook logisch. De inrichting biedt echter heel wat natuurskansen waarbij hier even een korte aanzet:

- De openlandschapstructuur wordt ingericht met weiden en struwelen wat ideaal is voor Haas en Steenuil, die zich trouwens het laatste jaar regelmatig laten opmerken in het gebied.
- Het oude bos met voorjaarsflora aan de Jongste Telg wordt opgekuist (groen stortmateriaal verwijderd) en uitgebreid met bebossing in zuidelijke en westelijke richting, aansluitend op de grote-bomendreef door het gebied. Roofvogels en andere vogels hebben hier hun stek.
- De vochtige structuren, rietveld en de uit te graven amfibieënpool, bieden veel kansen voor padden, kikkers en salamanders.
- De oude knoteiken in het westelijke bosje vormen een erg belangrijk cultuurbiotoop. De Canada's errond zullen verwijderd worden en in de zuidelijke kant zullen knotwilgen worden aangeplant.
- De weiden zullen gehooïd of begraaasd worden en in het noorden wordt de boomgaard hersteld. In het zuiden wordt een hondenweide aangelegd omgeven door heggen en hagen en met notenbomen ten bate van een lokaal recept !

Het ganse gebied zal op verschillende manieren beheerd worden waarbij ook Natuurpunt zijn steen zal bijdragen. Natuurpunt heeft daartoe in december een principsovereenkomst gesloten met de gemeente Hove en hiervoor reeds enkele voorstellen gedaan. Hove ondersteunt deze en tijdens de uitwerking van het inrichtingsplan en beheerplan in 2016 zullen de details hiervan worden vastgelegd. De fijne positieve samenwerking tussen gemeentebestuur en Natuurpunt is hierbij zeker een goede startbasis!

Heb je belangstelling om mee te beheren in dit gebied ?

Laat het dan per kerende weten aan hugo.waeterschoot@scarlet.be want begin april roepen we alle geïnteresseerden voor een eerste keer samen om onze bijdrage in het beheer toe te lichten en verder uit te werken.

Wees er dus bij van bij de start !

Fortengordel - zondag 15 mei 2016

Herover de Forten

Op 15 mei gaan de poorten van het minst toegankelijke en meest mysterieuze Fort voor 1 dag open ! Samen met natuurlandpunt kan je zelf op natuurverkenning in een deel van het Fort 7. Dit is dus echt een unieke kans om een stukje verborgen (geheime) natuur en monument te (her)ontdekken! Nodig dus al je vrienden, gezinsleden, burens en kennissen uit en ... kom vandaag vooral met de fiets !

Legerstraat 20, 2610 Wilrijk
Open van 10.00 u. tot 18.00 u,
rondleidingen alle 20 min.
Ook activiteiten voor kinderen !

foto's: © Rudy Vansevenant

**NATUURFEEST provincie Antwerpen' tijdens de 'Dag van het Park' (Vrieselhof, Ranst (Oelegem))
zaterdagavond 28 mei (vanaf 18.30 u.) en zondag 29 mei (vanaf 7.00 u.)
BIODIVERSITEIT ... gelukkig dichtbij!**

Wil je de flora en fauna in ons provinciaal groendomein Vrieselhof (Ranst, Oelegem) 'actief' beleven? Hou dan alvast zaterdagavond 28 mei en zondag 29 mei vrij in je agenda. Zondag is het niet alleen de traditionele 'Dag van het Park' (en startdag van de 'Week van de Bij') maar tevens een leuk natuurfeest, voor jong en oud. Er is een veelvoud aan (gratis) excursies/workshops/lezingen/demo's ... en we dompelen je onder in de soortenrijkdom van dit uniek gebied dat aan het Fort van Oelegem grenst (vleermuizen, muizen, vogels, amfibieën, weekdieren, planten en hooilanden, bomen, insecten (nachtvlinders, bijen, ...)). Voor sommige van deze excursies schrijf je best op voorhand in via de website. Er is ook een bezoekersmarkt met infostands en er wordt (kinder-)animatie voorzien. In de 2de handsboekenmarkt 'Natuur/Landschap/Bos/(ecologische)Tuin' vind je allicht je gading.

Een natuurfoto-tentoonstelling in het kasteel met als thema 'Biodiversiteit ... van dichtbij' confronteert je met pracht van flora en fauna uit de regio.

Vanaf begin april staat het volledig programma op de provinciale website (www.provincieantwerpen.be, > zoekterm 'Natuurfeest')

Meer info:

Provincie Antwerpen -03/240 59 88 (ANKONA) - ankona@provincieantwerpen.be of educatie.antwerpen@provincieantwerpen.be (educatieve dienst van de provinciale groendomeinen regio Antwerpen – PGRA)

LYNX HD

8x30
10x30

DE NIEUWE KITE LYNX HD
DOOR NATUURPUNT VERKOZEN TOT
DE BESTE VERREKIJKER VAN HET JAAR !
UITZONDERLIJKE LEDENKORTING!

Sights of Nature

Natuurpunt Optiekshop
Sights of Nature
Pieter De Conincklaan 108
8200 Brugge
T 050 31 50 01
F 050 31 68 47
www.sightsofnature.be

In Brugge vindt u de enige speciaalzaak van de Benelux voor verrekijkers, telescopen en microscopen. Sights of Nature is reeds 30 jaar een begrip in binnen- en buitenland.

U ontdekt er het volledige gamma van topmerken zoals Swarovski Optik, Kite Optics, ...

In de winkel staat men garant voor deskundig advies en de beste service.

In het eigen atelier kan u terecht voor alle herstellingen van hedendaagse maar ook uw oude optische instrumenten.

Sights of Nature is officieel partner van Natuurpunt en ook gekend als de Natuurpunt-Optiekshop. Leden genieten er niet enkel korting...

Via elke aankoop schenken zij ook een grote bijdrage aan de werking van Natuurpunt!

Bomen

Eva Suls

voor onze jonge lezers

Wij hebben gezien dat alle boomsoorten vruchten en zaden voortbrengen die hun voortplanting mogelijk maken. We stellen vast dat bomen soms spontaan te voorschijn komen daar waar een zaadje heeft kunnen kiemen, hier zal al vlug een jong boompje groeien.

Ga maar eens kijken in het bos, kijk naar het braakliggend stuk grond in je buurt, observeer een oude muur, overal kunnen bomen groeien.

In het bos staan ze goed, een oude muur daarentegen is niet de ideale plek, de boom zal de muur vernietigen. De wortels groeien en verdikken zodat de stenen wegspringen, zo is het ook hinderlijk als er te midden van de weg of de moestuin een wilg, eik of berk staat. Daarentegen zou men op sommige plaatsen graag een boom zien groeien: bijvoorbeeld op het gazon, langs de weg of op de speelplaats. Daar waar men hem zou wensen, komt hij niet vanzelf. Het beton of de grasmachine beletten het hem, op die plaatsen moet men de boom zelf planten.

Het planten van een boom is niet zo moeilijk als de mensen soms denken. Het volstaat een jonge boom te hebben en hem zo te plaatsen dat hij goed wortel schiet en groeit. We nemen het voorbeeld van een jonge eik of een jonge den. In de lente zaait men de eikel of het zaadje in goede grond, zelfs in de pot, men begiet de grond, niet te veel en na enkele weken kom een jonge boom te voorschijn.

Uit de eikel komt er een wortel die zich in de grond boort en een stengeltje dat naar de hemel groeit. Het lege zaadje van de den daarentegen hangt aan de punt van de stengel en valt naar beneden als hij zo een 2 à 3 cm hoog is. Dan zie je een soort parasolletje, de bladeren. Een fijne wortel graaft zich in de grond.

Onze twee kleine plantjes blijven groeien en ontwikkelen een eindknop in het midden van de stengel. Een kleine stam, kleine bladeren, kleine takken, een hoofdwortel en bijwortels groeien.

Na 1 jaar hebben wij een mooie zaailing van een eik die ongeveer 20 cm boven de grond komt. Onze jonge den zal zo'n 5 cm hoog zijn. Nu kan deze jonge plant voorzichtig worden overgeplant naar waar men een nieuwe boom wenst.

Maar je begrijpt wel dat deze kleine boom nog zwak is. De grond is misschien te hard voor de breekbare wortels. Het gazonkruid is een belangrijke mededinger voor grondwater en licht. De grasmachine zou de zaadkiem kunnen wegmaaien. Jij zelf kan die kleine boom helemaal vergeten en hem verpletteren omdat je hem niet goed ziet staan, ofwel omdat een konijn hem komt afknagen.

Men laat hem nog één of twee jaar groeien, soms zelfs langer, om een steviger plant te hebben die zich beter alleen kan redden. Maar om er zeker van te zijn dat hij op zijn nieuwe plaats goed zal groeien, is men verplicht hem te verzorgen, de wortels mogen niet te fel groeien of te lang worden.

De jonge eik heeft de neiging om een wortel te maken die recht naar beneden groeit en zich diep in de grond boort. Als men na drie jaar de eik wil verplanten bestaat dan de kans dat men deze penwortel beschadigt, ook de kleinere wortels worden vaak afgerukt. Onze kleine eik zal na zijn verplanting nog moeilijk kunnen groeien.

Wat moet men precies doen? Na een jaar verplant men hem weer: men steekt hem uit op de plaats waar hij geboren is. Je knipt de spilwortel op ongeveer 5 cm van de hals (daar waar steel en wortel elkaar ontmoeten) af. Je plant de boom op een plaats waar hij twee of drie jaar zal kunnen groeien. Een bloempot is daarvoor te klein, een tuinbed of een grote aarden schotel zijn meestal beter. Na drie jaar is de jonge eik ongeveer 50cm groot, soms 1m. Hij is goed hergroeid en de wortels zijn niet te diep in de grond gedrongen. Je kan hem plaatsen waar je het wenst. De jonge den zal na 3j ongeveer 20 tot 50 cm hoog zijn. Je ziet hem duidelijk staan, je bewondert hem en de knaagdieren vinden hem te groot en te hard. Hij kan dus overleven.

Verbeke Foundation te Kemzeke

19/11/2016 - 9 dlnm

Leiding: Rudi Leemans

Verslag: Tuur Wuyts

Foto's: Dirk Van Hemeldonck

Het is wat ongewoon dat NP een kunstactiviteit programmeert maar vermits deze tentoonstelling en beleevingsruimte ook over ecologie gaat en een groot deel in een wild stuk natuur gesitueerd is (het totale terrein is 12 ha) waagde onze afdeling het erop. De Verbeke Foundation werd opgestart in 1990 op de plaats van een transportbedrijf. Rudi had voor een zeer gemotiveerde gids gezorgd, geen overbodige luxe! Het terrein waar een gekanaliseerde beek langs loopt bestaat uit waterpartijen, ruigten, gebouwen en bouwsels, serres, hangars, objecten en installaties.

De meditatiekamer opgebouwd met gestapelde houten balkjes die opengewerkt waren in de vorm van een reusachtige bijenkorf liet niemand onverschillig. Bij nadering had men een merkwaardige, steeds wisselende lichtspeling omdat de balkjes ook nog eens schuinweg opliepen. Bovenaan was er een grote cirkelvormige opening waar men de hemel kon zien. Schitterend! Een kudde levensgroot geboetseerde zwarte paarden in alle mogelijke poses in een omheinde ruimte en een laag wilgenbos met in de kruinen vervlochten wilgentenen maakten ook een sterke indruk.

Er valt veel te zien en te beleven. Niet iedere bezoeker zal laaiend enthousiast zijn over het getoonde werk maar het was wel een beklijvende ervaring!

Wie meer wil weten over deze site kan surfen naar www.verbekefoundation.com

Ganzen in de Noorderkempen

06/12/2015 - 11 dlnm

Gids: Wim Roelant

Leiding: Luc van Schoor

Verslag: Walter Van Spaendonck

Halvedagexcursie. Ganzen en zwanen zoeken we meestal in Zeeland of op de Oostpolders, maar zo niet vandaag. We bezochten de Noorderkempen met in grote lijnen volgend parkoers, van Wuustwezel en Nieuwmoer, over Loenhout en

Sint-Lenaerts naar Brecht. Ik heb dit vastgelegd met een gps-app op de iPhone. Geïnteresseerd? Stuur me dan een mailtje. Wim en Luc hadden een route uitgevlooid zodat we van de ene groep naar de andere konden rijden, en dat in een landschap waar de ganzen normaal niet in het oog springen.

Voor velen was de nieuwe, prachtig gemaakte uitkijktoren met zicht op de

Vlaamse Maatjes en op de Nederlandse Matjens, een aangename verrassing.

Alle ganzen die op het verlanglijstje stonden, kwamen ook in meer of in mindere mate in de kijker. Opvallend veel Toendrarietganzen, zelfs een groep van 1000 à 1500 stuks. Zo'n grote groepen rietganzen zie je zelfs in de gekende ganzengebieden maar zelden, Grauwe ganzen en Grote canadaganzen kan je zowat overal zien, ook in de zomer maar dan in kleinere aantallen. De Nijlganzen zaten meestal in koppels, maar los van de groepen. Interessanter waren de Kolganzen, enkele groepen en enkele singles en de Brandganzen in kleinere aantallen.

Kleine en Wilde zwanen zitten traditioneel op de Brechtse Heide (hier in geen heide meer). We zagen heel in de verte een groepje van 10 Kleine Zwanen. Toen we na een verplicht ommetje op de "tatort" kwamen, waren de vogels gaan vliegen, letterlijk en figuurlijk. De aanwezigheid van enkele gewapende jagers was daar zeker niet vreemd aan . . . wat een onzin.

Roofvogels: mannetje Blauwe kiekendief, enkele Torenvalken, een Sperwer vlakbij en last but not least een vrouwtje Slechtvalk op een molshoop aan de Maatjes.

Langs de Kempense aardgaswinningen kwamen we bij de vinkachtigen.

Drie groepen vinken met enkele Kepen en Groenlingen foerageerden op de maïsakkers op plaatsen waar ze bij onraad gemakkelijk in de bomen kunnen vluchten. Op het lijstje "allerlei" staan er nog enkele die het vermelden meer dan waard zijn. Wim zag van kortbij 14 Patrijzen. Ze kwamen pas echt in het vizier toen ze gingen vliegen. Een Watersnip die opvliegt en direct terug invalt zou een Bokje moeten zijn, maar hebben al die Watersnippen de boekjes wel gelezen? Grote zilverreigers zijn alomtegenwoordig. Aalscholvers op minstens twee plaatsen.

De meest kenmerkende vogels van deze streek zijn de Roeken. Ze broeden er en

blijven in de winter in de omgeving.

De grote plas van Kooldries/Hoofsweer realiseerde nog enkele aanvullingen: Tafel-eend, Smient, Wintertaling en Fuut.

Wim en Luc, voor herhaling vatbaar.

Ik noteer ook dat er vraag is naar de Maatjes en zijn omgeving, maar dan in de lente.

Winterzonnewende

21/12/2015 - 17 dlnm

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Walter Nuyts

Na een ietwat spookachtige wandeling langs FORT 7, alwaar de loopgrachten ons op het rechte pad hielden, kwamen we terug aan ons vertrouwde lokaal 'de IJsvogel'. Daar werden we warm onthaald met enkele geestrijke dranken.

Even later werden we vergast op lekkere hapjes, dat hadden we snel 'in 't snuitje'. Maar de hoofdschotel, in de vorm van 2 grote stoofvleespotten, spande toch nog de kroon. Na veel gelach, gepraat en talrijke dessertjes die door onze werklustige dames tevoorschijn werden getoverd, luidde het verdict dan ook unaniem: het was weer HEMELS!

LUCY IN THE SKY WITH DIAMONDS!!

Nieuwjaars- vogelexcursie

Jenevertocht

10/1/2016 - 29 dlnm

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Rudy Vanclouvenbergen

Verslag: Tuur Wuyts

Of het om de vogels of om de jenever te doen was laat ik in het midden maar er waren toch 29 personen komen opdagen voor deze traditionele nieuwjaarstocht. De politie was er blijkbaar niet gerust in want op de Boomssteenweg hadden verschillende deelnemers op weg naar de startplaats in het zakje moeten blazen ! Nu over de tocht zelf. Gezien het tij hadden Luc en Rudy gekozen om eerst de Ierseke Moer met de auto's te doorkruisen. In dit weidse landschap met weiden, plassen en greppels pleisterden honderden en honderden ganzen. Vooral Brand-, Kol-, en Rotganzen, maar ook honderden Kieviten en een 80 -tal Goudplevieren. De weersomstandigheden waren ideaal om ver en scherp waar te nemen. Op een rustige plaats langs de plas bij de Hilweg plooiden Sonja en Luc hun kampeertafeltje open, een tafelkleedje werd uitgespreid en de fles Wortegemse citroenjenever (onbetaalde advertentie) werd geopend. De plastic borrelglasjes werden rondgedeeld en gevuld. En dan werd getoast op het nieuwe jaar ! Na een tweede borrel opende Sonja de koekjes-

doos en kwamen de zoetebekken aan hun trekken ! Hadden we hiermede het hoogtepunt van de dag gehad ? Welnee we gingen nu de ornithologische toer op. Via een ommetje naar de Oesterdam voor de zoektocht naar de Sneeuwgorzen die hier elk jaar rendez-vous geven. Het was niet zo gemakkelijk om deze bont gekleurde wintergasten tussen de rotsblokken van de oeverversterking op te merken want de 9 vogels (of waren het er toch 10 ?) zochten beschutting tegen de stevige windvlagen. Na weer een beetje zoeken vonden we ook nog 2 Strandleeuweriken op deze dijk. Nadien reed de autokaravaan naar het speciaal voor ons geopende café Gorishoek waar we vlot en vriendelijk bediend werden. De huisgemaakte soepen kunnen we warm (!) aanbevelen (weer onbetaalde reclame !). Na het eten verplaatsten we ons naar het natuurreservaat Scherpenisepolder met de prachtige kijkhut van Staatsbosbeheer. Veel Smienten en Wintertalingen, maar ook Kuifeenden, Pijlstaarten, Kieviten, Kluten, een Havik en 3 Kleine strandlopers. Aan de rand van het gebied zat een Buizerd op een paaltje. Dit exemplaar pleistert hier reeds een tijdje wist Rudy Vansevenant te melden.

Vervolgens reden we naar de slikken van St. Annaland. Tijdens de wandeling hierheen moesten de poncho's aangetrok-

ken worden maar veel stelde de regen niet voor !

In de Van Haftenpolder pleisterden 3 Grote zilverreigers en een enkele duizenden Brandganzen die in groepen opvlogen Vanop de dijk een weids vergezicht over de schorren en slikken. met o.a. Brilduikers en Middelste zaagbekken. Heel ver op een paaltje zat een roestende Slechtvalk en op de vlakte werd een ree gezien. Langsheen deze dijk vonden we tientallen bladrozetten van een orchidee. Kenners vermoedden dat het om Bijenorchis ging. Volgende stop: de Schaerkerlopolder vlak naast de Oosterschelde. De zichtbaarheid begon reeds af te nemen en de verhoopte IJsdruiker op de Oosterschelde werd niet gezien. Normaal zou hier de tocht eindigen maar Luc en Sonja hadden nog een verrassing in petto. We werden verzocht hen te volgen naar de Rattekaai in Rilland aan de

zuidkant van de Oosterschelde. Een vijfde Blauwe kiekendief zeilde langs maar de reden van deze allerlaatste stop was een traktatie van Sonja en Luc op een borrel huisgemaakte aardbeienlikeur ! Dit smakelijk drankje ging er gewillig in. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om de organisatoren van deze tocht dan ook hartelijk te bedanken. Op de terugweg werd door enkelen nog een jagende Ransuil gespot langs de oprit van de A58 bij Rilland. Toegegeven dit verslag is op ornithologisch vlak wat mager maar het ging dan ook over een jenevertocht !!

Winteravond: de wondere wereld van de Alpenflora

23/ 1/2016

Spreker: Hilde Stoffelen

Verslag: Marc Verhelst

In een sterk gestructureerd patroon met beelden van de Alpenflora als leidmotief worden wij uitgenodigd voor een unieke bergwandeling. Hildes tijdsmachine voert onze gedachten honderden miljoenen jaren terug naar de tijd waarin het enige vasteland op deze blauwe planeet "Pangea" heet. Sneller dan de lichtsnelheid zien wij "Laurazië" in het Noorden en "Gondwana" in het Zuiden tot van elkaar gescheiden continenten evolueren. Uit de botsing van tectonische platen uit Noord en Zuid worden de Alpen en de Himalaya de hemel ingeduwde.

Vandaag de dag wordt er nog een jaarlijkse groei van enkele mm. vastgesteld. In diezelfde tijdsspanne is de temperatuur al even spectaculair gedaald van (super-) tropisch naar ons huidig klimaat. Idem dito voor de plantengroei. Fossielen en relictplanten zoals de Ginkgo, de Bospaardenstaart .... getuigen hiervan. Het endogene plantenrijk wordt er aangevuld met species uit alle windstreken, maar ijstijden en tussenijstijden bepalen uiteindelijk het huidige plantenareaal. En met deze info verlaten wij de tijdsmachine. Hilde gidst ons nu letterlijk met haar Alpenbloem(en)lezing vanuit het dal tot op de hoogste hoogtes. Het hoeft geen betoog dat elk bloemetje, veel te veel om die allemaal op te noemen, groot of klein, van wetenschappelijk gefundeerde commentaar wordt voorzien.

Hierbij zijn de volgende wetenswaardigheden mij bijgebleven. De temperatuur neemt met 1°C per 180m hoogte af. Bomen hebben in juli een gemiddelde temperatuur van minimum 10°C nodig om te overleven, vandaar de boomgrens op ±2000m. Op de noordflank ligt die grens iets lager dan op de warmere zuidflank.

UV-stralen remmen de plantengroei af terwijl infraroodstralen de vorming van "Anthocyanen" (herkenbaar aan de paarsrode bladkleur) stimuleren en beschermen. (mensen moeten smeren) Planten nemen overdag via open huidmondjes CO2 op om door fotosynthese voor zichzelf suikers aan te maken en ons van zuurstof te voorzien.

's Nachts, als er geen zonne-energie is, blijven die huidmondjes gesloten en enzymen regelen de suikersynthese. Kalkbodems houden in tegenstelling tot siliciumoxidebodems geen water vast, zij zijn arm aan wateroplosbare mineralen, sporenelementen, voedingsstoffen....

De bodem kan bepalend zijn voor de plantensoort die men er aantreft en omgekeerd.

De armste alpenweide brengt de grootste plantendiversiteit voort.

Vele zaden hebben een stevige vriesperiode nodig om te kunnen kiemen. Een sneeuwdeken beschermt en laat licht door. Het laat een vertraagde groei toe. Een pioniersplant zoals de Els zal de bedding van gletsjers koloniseren als de gletsjertong zich terugtrekt.

Et cetera... et cetera...

Op deze leerrijke wandeling doorheen Hildes bergwereld worden wij ook geconfronteerd met strategieën om zich te verankeren, te overleven, kruisbestuivingen af te dwingen, zich voort te planten, zich te weren tegen sneeuw- en steenlawines, buitengewone weersomstandigheden en zoveel meer...

Bovendien is deze mooie, elegante, aantrekkelijke, specifieke Alpenflora, met zijn geneeskrachtige, heilzame, giftige, dodelijke inhoudstoffen door de eeuwen heen en tot op heden het domein van herboristen. Laten wij hierbij de kruidige godendrankjes niet vergeten!

Met verhalen, anekdoten en legendes over de Eenbes, de Parnassia en het Bergvergeetmij-nietje wordt deze bijzondere bergtocht die tot meer dan 4000m reikt afgesloten. Zonder twijfel zullen wij met onze bergrugzak vol nieuwe inzichten deze unieke bergwereld op een nog meer verfijnde manier bewonderen.

Met "BERGHEIL" feliciteren alpinisten elkaar als zij de hoogste bergtop bereiken en er wordt gejojodeld. De echo doet dan de rest. Deze "BERGHEIL" is voor Hilde ! het was tof ten top!!!

Zeelandtocht**31/ 1/2016 – 22 dlnm****Gids: Luc Van Schoor****Leiding: Walter Van Spaendonk****Verslag: Johan Giglot**

Slagregen, snijdende stormwind, moddertroep, weer om binnen te blijven ... de voorspellingen voor de jaarlijkse Zeelandtocht van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen en Ardea waren veelbelovend. Maar Zeeland heeft er inmiddels een hobby van gemaakt om vogelspotters te verwennen. Dus vertrok een mooi gevulde bus enthousiaste mensen voor dag en dauw richting Nederlandse polders.

Een heenreis is altijd wat aanpassen. Half wakkere gezichten, murmelende stemmen, een lichte spanning en al turen naar buiten. Vooraleer we een eerste kleine stop hielden aan de afsluitdijk van het Veerse Meer en Oosterschelde, gaf Goes al een kleine glimp van een paar Wulpen, een Kleine zilverreiger en wat vlokken ganzen die hun slaapplaatsen verlieten en op zoek gingen naar voedselgebieden. De groep Rotganzen aan de dijk bleek te ver op het water te zitten om de beloofde Roodhalsgans te kunnen ontdekken, maar ondermeer Smient, Middelste zaagbek, Tureluur en Steenloper kwamen alvast aan bod. Dan maar door over Noord Beveland (voor uw verslaggever altijd een beetje thuis komen), richting Veerse Gat dam. Onderweg kregen we op de slijkakkers aan Geersdijk toch nog een fijn groepje (Toendra)rietganzen en een koppeltje Kleine zwaan. Leuk. De eerste tellingen van Buizerds naast de weg liepen ook volop: uiteindelijk zou het aantal op 32 exemplaren (!) uitdraaien.

Aan de dam zelf, het tussenschot tussen Veerse Meer en Noordzee, stapten we een eerste keer uit om richting strand te wandelen. Een blik over het meer leverde eerst toch nog Krakeend, Fuut, Geoorde fuut versus Kuifduiker (een uitdaging om de verschillen tussen beiden te zoeken in de winter!), een fraaie groep Brilduiker, Dodaars en Zaagbek op. En zelfs een eerste glimp van de aanwezige IJsdruiker, die het vooral toch op "duiker" hield. Dan even door weer en wind over strand en duinen, met veel zeemeeuwen en een groepje Kanoeten erbij, om nadien bovenop de brug lange tijd te kunnen turen naar de fenomenale grote en imposante IJsdruiker. Wat een fantastisch monster. Rosse grutto en

(tekening: Hannes – wij kregen geen zon en een winterkleed)

de vele mooie Brilduikertjes werden quasi weggelachen.

Hop richting Neeltje Jans. Elke rit over de Deltawerken maakt opnieuw duidelijk hoe fenomenaal dit project is waarbij het binnenland voorgoed beschermd wordt voor de woeste zee! De bosjes met Duindoorn gaven wat groepjes Vink, Groenling, Kramsvogel en Koperwiek vrij, maar veel te weinig aantallen door de herhaaldelijke zachte winters. Even richting oesterbanken waar al meer dan een maand een Zwarte zeekoet ronddobbert. Enkele luierende zeehonden, een vluchtige Oeverpieper en enkele goed versholen Drieteenstrandlopers en Bontbekpleviertjes mochten erbij, maar van de erg zeldzame koet die in de winter opvallend wit is om "zwart" te noemen, geen blik. Tot hij plots toch kwam invliegen en lange tijd bleef ronddobberen tussen de staketsels. Wat een waarneming! Een bus Franstalige vrienden mocht mee genieten van de "Guillemot a Miroir".

Volgende rit, richting Brouwersdam.

Dat betekent eerst even langs Westerschouwen en Burgh Haamstede passeren, waar een eerste grote groep Brandganzen en enkele Rotganzen zich fraai lieten bekijken. Zoogdierfreaks kregen een boel rennende Hazen en wat reeën cadeau, een vaste waarde hier. Een groepje Sijsjes onderweg, een eerste wolk Goudplevieren, wat opvliegende Watersnippen en zowel Bruine als Blauwe kiekendief –een fraai wit gebandeerd vrouwtje– waren mooie onderwegsoorten. En dan tijd voor een jaarlijks hoogtepunt. Brouwersdam is een uitstulping in de Noordzee waar vele zeevogels dicht bij land komen en dus steevast een mekka voor vele diverse soorten. Dat betekent genieten van Paarse strandlopertjes beneden tussen de stenen, tientallen Roodkeelduikers in de noordwestelijke hoek, een eerstejaars Grote stern die de rit naar Afrika te ver vond, Brilduikers en Middelste zaagbekjes alom, een heel fraai Dwergmeeuwte in de spuikom met zijn zwart glimmende ondervleugels ... tot zelfs goed speuren naar verre Zwarte zeeëenden en Eidereenden. Om dan natuurlijk nog maar te zwijgen van de altijd populaire attractie van Grijs en Gewone zeehonden die maar hoeven te wachten tot de vis die bij afnemend tijd uit het Grevelingenmeer gezogen wordt, in hun mond stroomt. Misschien mag Rijkswaterstaat nog net even verduidelijken waarom ze zo'n afgrijselijk lelijke afrastering rond heel de kom gezet hebben. Angst voor te wilde zeehonden of enthousiaste toeristen met een te beperkte zoomlens?

Tijd voor een middagstop. Ditmaal mochten we binnen vallen aan het zeil en surf-

centrum aan Port Zélande, aan het Grevelingen. Lekker soepje erbij, biertje, bakje troost... heerlijk om op te warmen en wat bij te praten. Wat vooral opviel: enthousiasme. Dat nam trouwens nog toe wanneer we, terug in de bus, een mooie IJsvogel in het slootje vlakbij mochten bewonderen. Alle eer aan ontdekker Hannes natuurlijk!

De bus tufte richting Goedereede, even langsheen het ganzengebied in de Koude Hoek. Grote groepen Brand-, Kol- en Grauwe ganzen in de verte, maar vooral veel Smienten, Wintertalingen en steltlopers als Wulp, Goudplevier, Kievit en Rosse grutto gingen de lucht in. Dat heeft een reden nodig natuurlijk. Die reden zat op een schuin paaltje en luistert naar de Latijnse naam *Falco peregrinus*, de Slechtvalk. Goedereede zelf is nog zo'n "hotspot". Wie grote aantallen Brandganzen wil zien, komt hier meer aan zijn trekken. Wie de zeldzame Roodhalsgans hier wil ontdekken, heeft veel tijd en geluk nodig, wat ons spijtig genoeg niet gegund was. Maar keer hier gerust eens terug om zelf te speuren, er is een redelijke kans op succes. We mochten wel eindelijk een Grote zilverreiger vinden. Opvallend hoe in deze zachte winters de Kleine zilverreigers weer fel toenemen, maar de grote broers op de Bevelanden en Schouwen toch wat stabiliseren.

Het weer gaf niet meer echt mee. Van miezer- tot slagregen betekende wat uit de bus kijken. Een indrukwekkende groep Rotganzen in Herkingen, dat wel. Even een Smelleken dat voorbijflitst. Mooi. Maar het werd toch tijd om even uit te waaien. Letterlijk. Moedig waren zij die een telescoop meesleurd over de dijktocht langsheen de Grevelingen. Echt kijken was zo goed als onmogelijk. Maar er was zeker geen reden meer om te vragen naar een frisse neus wanneer een veertigtal waterkiekens terug in de bus stapten. Laatste stop voor een mooie waarneming werd door gidsen Luc en Walter vastgelegd op Zonnemaire. Jawel hoor. Een eerste akker rondom gaf enkele statische en fraaie Wilde zwanen vrij. Enigszins in de schemering, maar wel indrukwekkend. En wat later kwamen we zowaar bij een plek waar een groep van een 160-tal Kleine zwanen posteerde tussen enkele Knobbelswanen. In vroegere tijden waren zo'n grote aantallen elke winter wel in de regio te bespeuren, maar heden is zoiets toch een erg aangename zeldzaamheid!

Blij en voldaan. Vol dank en ervaring. Zo mag ik uiteindelijk in naam van mijn medepassagiers spreken. Nogmaals een dikke pluim voor iedereen die bij de organisatie betrokken was. En laat dat maar eens een

pluim zijn van pakweg een Zeearend of zo...

Wie nog niet genoeg gelezen heeft, geef ik nog even deze mee:

<https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/steeds-meer-ooievaars-en-ijsvogels-zeeland> en deze natuurlijk:

<http://ardea.hobokensepolder.be/#home>

<http://bevelanden.waarneming.nl>

<http://schouwen.waarneming.nl>

Plaatsen van paddenscherm Kattenbroek, Edegem

Verslag: Erlend Hansen

in die druilende regen, niet alleen Freddy, maar ook Jos en Rudi die met een enorm zwaar tuig de emmergaten kwamen openvijzen, onder zwaar geroffel ! Hierdoor moesten we de emmergaten niet meer manueel open gooien. Na een moeilijk vertrek werd het zeil dan mooi opgespannen en konden we de onderkant van het zeil al snel terug toegooien (zeg maar stampen, met de hoop dat onze schoenen niet bleven steken !). Als bij wonder hield de regen dan plots op, maar onze schoeisels plakten nog zo vol klei dat heel de betonweg besmeurd werd met hoopjes achter gebleven kleigrond. Kris bracht nog snel de nummering van de emmers aan, terwijl we met veel moeite ons schoeisel en ons getuig probeerden te ontdoen van die plakklei ! Daarna ontdekte ik ook nog Ronny die het achteraf spijtig vond dat het niet bleef regenen ! De door de gemeente aangeboden soep was een welgekomen beloning. Hopelijk is

en werd er geknutseld.

Ze waren met een 34 tal en dan nog al de vrijwilligers die ik van harte wil bedanken. Omdat we met recuperatiemateriaal hebben gewerkt hadden we bijna geen kosten en kwamen er centen binnen om de uilenkasten te bekostigen.

Mede door sponsoring van verschillende bedrijven die anoniem willen blijven is het ons gelukt om voor een dikke 30 euro 3 Kerkuilkasten en 2 Steenuilkasten te maken.

Daags nadien zijn we reeds de Kerkuilkasten gaan plaatsen, want het is hoog tijd voor deze vogels om te broeden.

De Steenuilkasten hebben nog een laagje verf nodig en kunnen dan ook geplaatst worden. Dit zal de komende weken gebeuren.

Indien er volgend jaar nog geen Steenuil ter plaatse is zal in samenwerking met het

Op donderdag 4 februari jl. was een deel van onze beheerploeg uitgenodigd om mee de zeilen (en de emmers) op te stellen om de paddenoverzet te organiseren op Kattenbroek. En het werd hoog tijd, want door het aanhoudende warme winterweer waren er al padden gesignaleerd, heel die week ! Wat waren ze vroegtijdig op pad dit jaar ! In een vrolijke regenbui stond ik daar dan alleen met Kris, denkend dat met dat weer zeer weinig medewerkers zouden opdagen. Maar ja de ene fietser na de andere kwam daar dan toch (kletsnat !) toe. Onder de niet ophoudende weer-sluizen, verdeelden we ons over de beruchte gracht en begonnen we onze graafwerken.

Aangezien iedereen gemust of met kap rond liep, was het moeilijk te weten wie daar in stak ! Maar hoe verder we vorderden, ontdekte ik telkens andere gezichten en kwamen we toch op een kleine 15-tal deelnemers ! Met ons allen ploeterden we de greppel vrij, waarbij de klei steeds beter bleef kleven op de steeds maar zwaarder wordende spaden ! Gelukkig ontwaarde ik,

iedereen gezond en wel terug huiswaarts gekeerd.

En laat de padden nu maar komen, met dank aan het team !

Op 4 februari 2016 was het met windkracht 4, ZW, een gevoels-temperatuur van 2°C en een neerslag van 6,5 mm niet echt aangenaam om te werken. En toch!

Aanwezig waren: Marja, Georges, Bert, Marc, Martine, Jos, Ronny, Ann, Floris, Erlend, Marina, Fred, Kris, Raymond M., Rudi.

Natuurkastjes maken.

27/ 2/2016 - 34 dlnm

Leiding & verslag: Eddie Schild

foto's: Niels Schild

Op 27 februari hadden we op Fort 7 een geslaagde activiteit.

Voor de eerste keer werden er door verschillende leeftijden van kinderen en ouders, bijenhôtels en vogelkastjes gemaakt

V.O.C. in Kapellen bekeken worden of er een verkeersslachtoffertje dat gerecupereerd is in geplaatst kan worden.

Om zo een nieuw koppeltje te bekommen en hopelijk wordt er dan gepaard.

Met dank aan alle aanwezigen en helpende handen.

Foto's: p. 27 boven: Bruine korenbout & onder: Sneeuwkllokjes in het Babbelkroonbos

p. 28 boven: Gelekwik © Rudy Vansevenant & onder: Boomkruiper © Niels Schild

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (BE17 2300 0442 3321 BIC:GEBABEBB) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Vera.Baetens@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

© Rudy Vansevenant

kalender * inschrijven noodzakelijk

- 3 april: natuurwandeling op Fort 7
- 9 april: Struisbeekvallei
- 10 april: Mariene excursie
- *16 april: Reigertelling
- 17 april: Vrieselhof
- *23 april: vogelmonitoring Groen-Neerland
- *24 april: Marais d'Harchies
- 24 april: erfgoeddag-historische wandeling Fort 7
- *30 april: vallei van de Hermeton
- 5 mei: de Bruinbeekvallei in Bonheiden
- 8 mei: plantentuin Meise
- 11 mei: varens herkennen (Fort 7)
- 15 mei: Fortengordel
- *16 mei: SLOW vogelexcursie n°1
- 22 mei: De Korhaan & de Melleput
- 22 mei: monumentenwandeling Fort 7
- 22 mei: lentewandeling Hof ter Linden
- 29 mei: géén activiteit
- 5 juni: Visbeekvallei te Lille
- 12 juni: fietstocht Kruibeke polder
- 18 juni: monumentenwandeling Fort 7
- *18 en/of 19 juni: Nederlands Limburg
- *21 juni: zomerzonnwende
- 26 juni: Natuurpunt 15 jaar - geen lokale activiteit
- * 3 juli: SLOW vogelexcursie n°2
- 10 juli: de boeiende wereld van de bijen
- 17 juli: Fortwandeling & Pinteling
- *24 juli: Rondje Pontje
- 31 juli: Vallei van de Kleine Struisbeek

*Teksten voor het volgend nummer van
rAntGroen ontvangen we graag
ten laatste op 15 mei.*

© Niels Schild